

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 27ης Οκτωβρίου 2010*

Στην υπόθεση T-24/05,

Alliance One International, Inc., πρώην Standard Commercial Corp., με έδρα το Danville, Βιρτζίνια (Ηνωμένες Πολιτείες),

Standard Commercial Tobacco Co., Inc., με έδρα το Wilson, Βόρεια Καρολίνα (Ηνωμένες Πολιτείες),

Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd, με έδρα τη Vaduz (Λιχτενστάιν),

εκπροσωπούμενες αρχικώς από τους M. Odrizola Alén, M. Marañon Hermoso και A. Emch, στη συνέχεια, από τους Odrizola Alén, M. Barrantes Diaz και A. João Vide, δικηγόρους,

προσφεύγουσες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους F. Castillo de la Torre και
É. Gippini Fournier,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως E(2004) 4030 της Επιτροπής, της
20ής Οκτωβρίου 2004, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81, παράγραφος 1,
[ΕΚ] (Υπόθεση COMP/C.38.238/B.2 – Ακατέργαστος καπνός – Ισπανία),

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους O. Czúcz, πρόεδρο, I. Labucka και K. O'Higgins (εισηγητή),
δικαστές,

γραμματέας: K. Καντζά, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσε-
ως της 17ης Ιουνίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1. Προσφεύγουσες και διοικητική διαδικασία

- 1 Η World Wide Tobacco España, SA (στο εξής: WWTE) αποτελεί μία εκ των τεσσάρων επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης ακατέργαστου καπνού που δραστηριοποιούνται στην Ισπανία (στο εξής: επιχειρήσεις μεταποίησης ή ισπανικές επιχειρήσεις μεταποίησης).
- 2 Οι λοιπές τρεις ισπανικές επιχειρήσεις μεταποίησης είναι οι ακόλουθες: η Compañía española de tabaco en rama, SA (στο εξής: Cetarsa), η Agroexpansión, SA, και η Tabacos Españoles, SL (στο εξής: Taes).
- 3 Μεταξύ του 1995 και της 5ης Μαΐου 1998, τα δύο τρίτα του κεφαλαίου της WWTE ανήκαν στην Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd (στο εξής: TCLT), θυγατρικής εταιρίας κατά 100% της Standard Commercial Tobacco Co., Inc. (στο εξής: SCTC), η οποία είναι θυγατρική της αμερικανικής πολυεθνικής Standard Commercial

Corp. (στο εξής: SCC). Το εναπομένον τρίτο του κεφαλαίου της WWTE ανήκε στην πρόεδρο της εταιρίας αυτής και σε δύο μέλη της οικογενείας του.

- 4 Στις 5 Μαΐου 1998, η συμμετοχή της TCLT στο κεφάλαιο της WWTE ανήλθε στο 86,94%, οι δε λοιπές μετοχές παρέμειναν στην ίδια την WWTE (κατά 9,73%) καθώς και σε ένα φυσικό πρόσωπο (κατά 3,33%). Τον Οκτώβριο του 1998, η WWTE απέκτησε τις μετοχές του εν λόγω φυσικού προσώπου και η SCC απέκτησε άμεση συμμετοχή 0,04% στο κεφάλαιο της WWTE. Τον Μάιο του 1999, η συμμετοχή των TCLT και SCC στο κεφάλαιο της WWTE ανήλθε στο 89,64% και 0,05% αντιστοίχως, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό κράτησε η ίδια η WWTE.
- 5 Οι SCC, SCTC και TCLT είναι οι προσφεύγουσες στην υπό κρίση υπόθεση. Στο εξής, θα γίνεται αναφορά στον όμιλο εταιριών στον οποίο ανήκουν οι εταιρίες αυτές με τους όρους «όμιλος Standard».
- 6 Στις 3 και 4 Οκτωβρίου 2001, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στην οποία είχαν περιέλθει πληροφορίες ότι οι επιχειρήσεις μεταποίησης και οι Ισπανοί παραγωγοί ακατέργαστου καπνού διέπραξαν παραβάσεις του άρθρου 81 ΕΚ, διενήργησε ελέγχους δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), στις εγκαταστάσεις τριών από τις ως άνω επιχειρήσεις μεταποίησης, ήτοι των εταιριών Cetarsa, Agroexpansión και WWTE, καθώς και σε εκείνες της Asociación Nacional de Empresas Transformadoras de Tabaco (στο εξής: Anetab).
- 7 Η Επιτροπή διενήργησε, επίσης, ελέγχους στις εγκαταστάσεις του Επιμελητηρίου των σχετικών με τον καπνό επαγγελματιών και της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας επιχειρήσεων μεταποίησης καπνού, στις 3 Οκτωβρίου 2001, καθώς και στις εγκαταστάσεις της Federaci3n nacional de cultivadores de tabaco [ισπανικής εθνικής ομοσπονδίας καλλιεργητών καπνού] (στο εξής: FNCT), στις 5 Οκτωβρίου 2001.

- 8 Κατά τη διάρκεια των μηνών Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου 2002, οι επιχειρήσεις μεταποιησεως και η Anetab ανακοίνωσαν ορισμένες πληροφορίες στην Επιτροπή. Εν συνεχεία, το θεσμικό αυτό όργανο τους απηύθυνε, όπως και στη FNCT, διάφορες αιτήσεις παροχής πληροφοριών, δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17. Η Επιτροπή ζήτησε, επίσης, πληροφορίες από το ισπανικό Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Διατροφής σχετικά με την ισπανική κανονιστική ρύθμιση στον τομέα των γεωργικών προϊόντων.
- 9 Στις 11 Δεκεμβρίου 2003, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία που κατέληξε στην υπό κρίση υπόθεση και εξέδωσε ανακοίνωση αιτιάσεων την οποία απηύθυνε σε 20 επιχειρήσεις ή ενώσεις, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι ισπανικές επιχειρήσεις μεταποιησεως, η Anetab, η FNCT, οι προσφεύγουσες και η Deltafina SpA. Η Deltafina SpA είναι ιταλική εταιρία της οποίας οι κύριες δραστηριότητες συνίστανται στην πρώτη μεταποίηση ακατέργαστου καπνού και στη διάθεση μεταποιημένου καπνού στο εμπόριο. Η εταιρία αυτή ανήκει στον ίδιο όμιλο εταιριών με την Taes, ήτοι σε εκείνον του οποίου ηγείται η αμερικανική εταιρία Universal Corp.
- 10 Στις εν λόγω επιχειρήσεις και ενώσεις παρασχέθηκε πρόσβαση στον φάκελο έρευνας της Επιτροπής υπό τη μορφή αντιγράφου επί CD-ROM, που τους απεστάλη, οι δε επιχειρήσεις και ενώσεις αυτές διαβίβασαν γραπτές παρατηρήσεις προς απάντηση στις αιτιάσεις που προέβλεπε η Επιτροπή.
- 11 Στις 29 Μαρτίου 2004 διεξήχθη ακρόαση.
- 12 Κατόπιν διαβουλεύσεως με τη συμβουλευτική επιτροπή στον τομέα των συμπράξεων και των δεσποζουσών θέσεων, και έχοντας υπόψη την τελική έκθεση του συμβούλου ακροάσεων, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 20 Οκτωβρίου 2004, την απόφαση E(2004) 4030 τελικό, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] (υπόθεση COMP/C.38.238/B.2 – Ακατέργαστος καπνός – Ισπανία) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), περίληψη της οποίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της 19ης Απριλίου 2007 (ΕΕ L 102, σ. 14).

2. Προσβαλλόμενη απόφαση

- 13 Η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά δύο οριζόντιες συμπράξεις που συνολογήθηκαν και τέθηκαν σε λειτουργία στην ισπανική αγορά ακατέργαστου καπνού.
- 14 Η πρώτη σύμπραξη, στην οποία εμπλέκονταν οι επιχειρήσεις μεταποίησης και η Deltafina, είχε ως αντικείμενο τον καθορισμό, σε ετήσια βάση, κατά την περίοδο 1996/2001, της (μέγιστης) μέσης τιμής παράδοσης για κάθε ποικιλία ακατέργαστου καπνού, συμπεριλαμβανομένων όλων των ποιοτικών κατηγοριών, καθώς και την κατανομή των ποσοτήτων κάθε ποικιλίας ακατέργαστου καπνού την οποία μπορούσε να αγοράζει από τους παραγωγούς εκάστη των επιχειρήσεων μεταποίησης (βλ., ιδίως, αιτιολογικές σκέψεις 74 έως 76 και 276 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Από το 1999 έως το 2001, οι επιχειρήσεις μεταποίησης και η Deltafina είχαν επίσης καταλήξει σε συμφωνία ως προς τις κλίμακες τιμών ανά ποιοτική βαθμίδα της κάθε ποικιλίας ακατέργαστου καπνού που εμφανίζεται στους επισυναφθέντες στις «συμβάσεις καλλιέργειας» πίνακες καθώς και ως προς τους «συμπληρωματικούς όρους», ήτοι τη μέση ελάχιστη τιμή ανά παραγωγό και τη μέση ελάχιστη τιμή ανά ομάδα παραγωγών (βλ., ιδίως, αιτιολογικές σκέψεις 77 έως 83 και 276 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 15 Η σύμπραξη που περιγράφηκε στη σκέψη 14 ανωτέρω θα καλείται στο εξής «σύμπραξη των επιχειρήσεων μεταποίησης».
- 16 Στη δεύτερη σύμπραξη η οποία διαπιστώθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση εμπλέκονταν οι τρεις ισπανικές συνδικαλιστικές οργανώσεις στον τομέα της γεωργίας, ήτοι η Asociación agraria de jóvenes agricultores (στο εξής: ASAJA), η Unión de pequeños agricultores (στο εξής: UPA) και η Coordinadora de organizaciones de agricultores y ganaderos (στο εξής: COAG), καθώς και η Confederación de cooperativas agrarias de España (στο εξής: CCAE). Η σύμπραξη αυτή είχε ως αντικείμενο τον καθορισμό, σε ετήσια βάση, κατά την περίοδο 1996/2001, των κλιμάκων τιμών ανά ποιοτική βαθμίδα της κάθε ποικιλίας ακατέργαστου καπνού που εμφανίζεται στους επισυναφθέντες σε παράρτημα των «συμβάσεων καλλιέργειας» πίνακες καθώς και των «συμπληρωματικών όρων» (βλ., ιδίως, αιτιολογικές σκέψεις 77 έως 83 και 277 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

- 17 Η σύμπραξη που περιγράφηκε στη σκέψη 16 ανωτέρω θα αναφέρεται στο εξής με τους όρους «σύμπραξη των εκπροσώπων των παραγωγών».
- 18 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι κάθε μία από τις συμπράξεις αυτές συνιστά ενιαία και διαρκή παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ (βλ., ιδίως, αιτιολογικές σκέψεις 275 έως 277 της προσβαλλομένης αποφάσεως).
- 19 Με το άρθρο 1 της ως άνω αποφάσεως, η Επιτροπή καταλογίζει την ευθύνη για τη σύμπραξη των επιχειρήσεων μεταποίησης στις ισπανικές επιχειρήσεις μεταποίησης, στη Deltafina, στη Dimon Inc. –μητρική εταιρία του ομίλου στον οποίο ανήκει η Aggroexpansion– και στις προσφεύγουσες, και την ευθύνη για τη σύμπραξη των εκπροσώπων των παραγωγών στην ASAJA, στην UPA, στην COAG και στη CCAE (στο εξής, συνολικά: εκπρόσωποι των παραγωγών).
- 20 Με το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή ζητεί από τις ως άνω επιχειρήσεις και στους εκπροσώπους των παραγωγών να παύσουν αμέσως, αν δεν το έχουν ήδη πράξει, τις παραβάσεις που εκτίθενται στο άρθρο 1 και να απέχουν, στο εξής, από οποιαδήποτε περιοριστική πρακτική που έχει πανομοιότυπο ή ισοδύναμο αντικείμενο ή αποτέλεσμα.
- 21 Με το άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επιβλήθηκαν τα ακόλουθα πρόστιμα:

— Deltafina: 11 880 000 ευρώ·

— Cetarsa: 3 631 500 ευρώ·

- WWTE: 1 822 500 ευρώ·

- Agroexpansi3n: 2 592 000 ευρώ·

- Taes: 108 000 ευρώ·

- ASAJA: 1 000 ευρώ·

- UPA: 1 000 ευρώ·

- COAG: 1 000 ευρώ·

- CCAE: 1 000 ευρώ·

²² Από το άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει, επίσης, ότι οι προσφεύγουσες ευθύνονται εις ολόκληρον για την καταβολή του επιβληθέντος στην WWTE προστίμου και ότι η Dimon ευθύνεται εις ολόκληρον για την καταβολή του επιβληθέντος στην Agroexpansi3n προστίμου.

3. Αποδέκτες της προσβαλλόμενης αποφάσεως

- 23 Το σημείο 2.4 της προσβαλλόμενης αποφάσεως πραγματεύεται το ζήτημα των αποδεκτών (αιτιολογικές σκέψεις 357 έως 400 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 24 Καταρχάς, η Επιτροπή εκθέτει ότι είναι αποδεδειγμένο ότι οι ισπανικές επιχειρήσεις μεταποιήσεως και η Deltafina συμμετείχαν άμεσα στη σύμπραξη των επιχειρήσεων μεταποιήσεως και οι ASAJA, UPA, COAG και CCAE στη σύμπραξη των εκπροσώπων των παραγωγών, οπότε καθεμία από τις επιχειρήσεις αυτές «καλείται να αναλάβει την ευθύνη για την παράβαση και συγκαταλέγεται, ως εκ τούτου, στους αποδέκτες [της προσβαλλόμενης αποφάσεως]» (αιτιολογικές σκέψεις 357 και 358 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Με τις αιτιολογικές σκέψεις 359 έως 369 της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή αξιολογεί, ειδικότερα, τη συμβολή της Deltafina στη σύμπραξη των επιχειρήσεων μεταποιήσεως.
- 25 Εν συνεχεία, η Επιτροπή εξετάζει το ζήτημα του καταλογισμού της ευθύνης για την παραβατική συμπεριφορά θυγατρικής εταιρίας στη μητρική της, επισημαίνοντας ότι, εν προκειμένω, το ζήτημα αυτό εγείρεται σε τρεις περιπτώσεις, ήτοι, στις περιπτώσεις της Agroexpansión, της WWTE και της Taes (αιτιολογικές σκέψεις 370 έως 400 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 26 Συναφώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει τις αρχές που, κατά τη γνώμη της, εφαρμόζονται στον συγκεκριμένο τομέα (αιτιολογικές σκέψεις 371 έως 374 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 27 Η Επιτροπή εκθέτει, ειδικότερα, τα εξής:
- για να καθοριστεί αν μια μητρική εταιρία πρέπει να θεωρείται υπεύθυνη για την παράνομη συμπεριφορά της θυγατρικής της, είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι «η θυγατρική εταιρία [...] δεν προσδιορίζει κατά τρόπο αυτόνομο τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά εφαρμόζει ως προς τα ουσιωδέστερα στοιχεία οδηγίες που

της έχει παράσχει η μητρική εταιρία» (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, 48/69, Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 99, σκέψεις 132 και 133).

- κατά πάγια νομολογία, όταν μια μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της, μπορεί θεμιτώς να συναχθεί ότι η μητρική εταιρία ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 1983, 107/82, AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψη 50, και της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9925, σκέψη 29· απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Απριλίου 1999, T-305/94 έως T-307/94, T-313/94 έως T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 και T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, αποκαλούμενη «PVC II», Συλλογή 1999, σ. II-931, σκέψεις 961 και 984).

- η υπόθεση αυτή μπορεί να επιβεβαιωθεί από «ειδικούς παράγοντες που προσιδιάζουν σε ορισμένες υποθέσεις»·

- στις περιπτώσεις θυγατρικών που δεν ελέγχονται κατά 100%, μια μητρική εταιρία μπορεί, κατά το Δικαστήριο, να επηρεάζει την πολιτική της θυγατρικής της εφόσον, κατά τον χρόνο διαπράξεως της παραβάσεως, κατέχει το μεγαλύτερο μέρος του κεφαλαίου της εν λόγω θυγατρικής (προπαρατεθείσα απόφαση Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σκέψη 136) ή εφόσον πληροφορείται «δι·αρκώς» για τις πρακτικές της θυγατρικής και καθορίζει άμεσα τη συμπεριφορά της (προπαρατεθείσα απόφαση AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, σκέψη 52).

- κατά πάγια νομολογία, ο όρος επιχείρηση, εντασσόμενος στο πλαίσιο του δικαίου του ανταγωνισμού, πρέπει να νοηθεί ως οικονομική οντότητα από την άποψη του αντικειμένου της επίμαχης συμφωνίας, έστω και αν από νομική άποψη η οικονομική αυτή οντότητα αποτελείται από περισσότερα φυσικά ή νομικά

πρόσωπα (απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-9/99, HFB κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1487, σκέψη 66, που παραπέμπει στην απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1984, 170/83, Hydrotherm, Συλλογή 1984, σ. 2999, σκέψη 11).

- 28 Δεύτερον, η Επιτροπή, πριν εξετάσει λεπτομερέστερα τις περιπτώσεις της Agroexpansión και της WWTE, επισημαίνει τα ακόλουθα, με την αιτιολογική σκέψη 375 της προσβαλλόμενης αποφάσεως:

«Εν προκειμένω, τρεις από τις τέσσερις ισπανικές επιχειρήσεις μεταποίησης ακατέργαστου καπνού ελέγχονται (κατά 100 % έως 90%) από αμερικανικές πολυεθνικές. Εξάλλου, υπάρχουν περαιτέρω πραγματικά στοιχεία που επιβεβαιώνουν το τεκμήριο ότι η ευθύνη για τη συμπεριφορά της Agroexpansión και της WWTE πρέπει να καταλογισθεί στις αντίστοιχες μητρικές τους εταιρίες. Στην περίπτωση αυτή, οι δύο εταιρίες –η μητρική και η θυγατρική– πρέπει να θεωρηθούν ως εξ ολοκλήρου υπεύθυνες για τις παραβάσεις που διαπιστώθηκαν με την προσβαλλόμενη απόφαση».

- 29 Με την αιτιολογική σκέψη 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή προσθέτει τα ακόλουθα:

«Αντιθέτως, μετά την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και την ακρόαση των μερών, κατέστη σαφές ότι τα αποδεικτικά στοιχεία του φακέλου δεν επαρκούσαν για να δικαιολογήσουν παρόμοιο συμπέρασμα σχετικά με τις συμμετοχές της Universal [...] και της Universal Leaf [Tobacco Co. Inc.] στις Taes και Deltafina αντίστοιχως. Μάλιστα, πλην του εταιρικού δεσμού μεταξύ των μητρικών και των θυγατρικών εταιριών, ο φάκελος δεν περιέχει καμία ένδειξη έμπρακτης συμμετοχής της Universal [...] και της Universal Leaf στα πραγματικά περιστατικά που εξέτασε η προσβαλλόμενη απόφαση. Επομένως, στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, δεν πρέπει να απευθυνθεί απόφαση στις εν λόγω εταιρίες. Το ίδιο συμπέρασμα ισχύει κατά μείζονα λόγο για την Intabex [Netherlands BV] δεδομένου ότι η κατά 100 % συμμετοχή της στην Agroexpansión είχε αμιγώς οικονομικό χαρακτήρα.»

- 30 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 377 έως 386 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή εξετάζει την περίπτωση της Agroexpansión. Το θεσμικό αυτό όργανο επισημαίνει ότι, από το δεύτερο εξάμηνο του 1997, η εταιρία αυτή ελέγχεται εξ ολοκλήρου από την Dimon, μέσω της Intabex Netherlands BV (στο εξής: Intabex), η οποία αποτελεί θυγατρική της Dimon κατά 100%. Η Επιτροπή συνάγει από το γεγονός αυτό ότι εύλογα μπορεί να υποθεθεί ότι, τουλάχιστον από εκείνο το χρονικό σημείο, η Dimon ασκούσε καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της Agroexpansión. Η Επιτροπή προσθέτει ότι η υπόθεση αυτή επιβεβαιώνεται και από άλλα στοιχεία του φακέλου της, τα οποία παραθέτει με τις αιτιολογικές σκέψεις 379 και 380 της προσβαλλόμενης απόφασης. Επιπλέον, το θεσμικό αυτό όργανο απορρίπτει ορισμένους ισχυρισμούς που διατυπώνει η Dimon στο έγγραφο τις απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και ειδικότερα τον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων καταλογίζοντάς της την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της ενώ, μεταξύ άλλων, δεν θεώρησε υπεύθυνη τη μητρική εταιρία της Cetarsa, ήτοι τη Sociedad estatal de participaciones industriales (στο εξής: Serpi) για την παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της. Η Επιτροπή δικαιολογεί τη διαφορετική αυτή μεταχείριση από το γεγονός ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Dimon, «ο φάκελός [της] [...] δεν περιλαμβάνει ενδείξεις άμεσης επικοινωνίας μεταξύ της Cetarsa και της Serpi σχετικά με την παρούσα υπόθεση», ότι «η συμμετοχή της Serpi στη Cetarsa έχει ουσιαστικά οικονομικό χαρακτήρα, ανάλογο προς τον δεσμό που υφίσταται μεταξύ της Intabex και της Agroexpansión», ότι «η Cetarsa (αντιθέτως προς την Agroexpansión) συγκεντρώνει το σύνολο της δραστηριότητας μεταποίησης του καπνού του ομίλου Serpi και, για τον ίδιο λόγο, διοικείται χωριστά» και, τέλος, ότι «η Cetarsa δεν είναι θυγατρική της Serpi κατά 100%» (αιτιολογική σκέψη 384 της προσβαλλόμενης απόφασης).
- 31 Η Επιτροπή συνάγει από τα στοιχεία που εκτίθενται στη σκέψη 30 ανωτέρω ότι η Dimon «πρέπει να θεωρηθεί υπεύθυνη από κοινού με την Agroexpansión για τη συμπεριφορά της τελευταίας, συμπεριφορά η οποία διαπιστώθηκε με την [προσβαλλόμενη απόφαση] και σημειώθηκε κατά την περίοδο από το δεύτερο εξάμηνο του 1997 έως τις 10 Αυγούστου 2001» (αιτιολογική σκέψη 386 της προσβαλλόμενης απόφασης).
- 32 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 387 έως 400 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή εξετάζει την περίπτωση της WWTE.

- 33 Η Επιτροπή εκτιμά ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ δύο περιόδων, εκ των οποίων η πρώτη εκτείνεται από το 1995 έως τον Μάιο του 1998 και η δεύτερη από την τελευταία αυτή ημερομηνία έως την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως.
- 34 Όσον αφορά την πρώτη περίοδο, η Επιτροπή, καταρχάς, με τις σκέψεις 388 έως 390 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, προβαίνει στις ακόλουθες διαπιστώσεις:
- τα δύο τρίτα του κεφαλαίου της WWTE ανήκαν στη SCC μέσω της TCLT, η οποία ήταν θυγατρική της SCTC·
  - το υπόλοιπο κεφάλαιο της WWTE ανήκε σε τρία φυσικά πρόσωπα, ήτοι την πρόεδρο της WWTE και δύο μέλη της οικογενείας του·
  - για τη λήψη των αποφάσεων της γενικής συνελεύσεως των μετόχων της WWTE ήταν αναγκαία η θετική ψήφος μετόχων που να αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 75 % του κεφαλαίου·
  - το διοικητικό συμβούλιο της WWTE αποτελούνταν από τέσσερα μέλη διοριζόμενα από τη γενική συνέλευση·
  - δύο από τα μέλη αυτά –εκ των οποίων ο πρόεδρος της WWTE, με υπερισχύουσα ψήφο– εκπροσωπούσαν τη μειοψηφία των μετόχων·
  - ένα εκ των δύο άλλων μελών ήταν ο V., αντιπρόεδρος της SCC, υπεύθυνος για τις δραστηριότητες του ομίλου στην Ευρώπη·

— οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου της WWTE λαμβάνονταν με απλή πλειοψηφία.

35 Με την αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή συνάγει από τα προεκτεθέντα ότι, κατά τη διάρκεια της πρώτης περιόδου, η WWTE ελεγχόταν από κοινού από την SCC (μέσω της SCTC και της TCLT) και από τον πρόεδρο της WWTE και την οικογένειά του.

36 Εν συνεχεία, με την ίδια αιτιολογική σκέψη, η Επιτροπή επικαλείται σειρά στοιχείων, περιεχομένων στον φάκελό της, τα οποία αποδεικνύουν ότι, κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, η SCC «και/ή οι θυγατρικές της» ασκούσαν εμπράκτως επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE στην Ισπανία.

37 Τέλος, με την αιτιολογική σκέψη 392 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή εκθέτει ότι, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, «πρέπει να συναχθεί ότι, από το 1996 έως τον Μάιο του 1998, μολονότι η SCC ήλεγχε, μέσω των θυγατρικών της TCLT και SCTC, μόνον τα δύο τρίτα του κεφαλαίου της WWTE, ωστόσο η εταιρία αυτή είχε θέσει σε εφαρμογή ορισμένους μηχανισμούς οι οποίοι, συνολικά, της παρείχαν τη δυνατότητα να ενημερώνεται για τις δραστηριότητες της θυγατρικής της στην Ισπανία και, ως εκ τούτου, να ελέγχει εμπράκτως την εμπορική πολιτική της εν λόγω εταιρίας».

38 Όσον αφορά τη δεύτερη περίοδο, με τις σκέψεις 393 έως 398 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή παραθέτει σειρά στοιχείων τα οποία αποδεικνύουν ότι, από τον Μάιο του 1998, η SCC, άμεσα ή μέσω των SCTC και TCLT, είχε τον αποκλειστικό έλεγχο της WWTE και ασκούσε καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της εταιρίας αυτής. Τα στοιχεία αυτά είναι τα εξής:

— τον Μάιο του 1998, η συμμετοχή της TCLT στο κεφάλαιο της WWTE ανήλθε στο 86,94%, το δε υπόλοιπο κεφάλαιο παρέμεινε στην ίδια την WWTE (κατά 9,73%) καθώς και σε ένα φυσικό πρόσωπο (κατά 3,33%).

- τον Οκτώβριο του 1998, η WWTE απέκτησε τις μετοχές του εν λόγω φυσικού προσώπου και η SCC απέκτησε άμεση συμμετοχή 0,04% στην WWTE.

- τον Μάιο του 1999, η συμμετοχή των TCLT και SCC στο κεφάλαιο της WWTE ανήλθε στο 89,64% και 0,05% αντιστοίχως.

- οι κανόνες ψηφοφορίας της γενικής συνελεύσεως της WWTE παρέμειναν αμετάβλητοι, οπότε, από το 1998, η SCC ελέγχει τη λήψη των αποφάσεων στο εσωτερικό της εν λόγω γενικής συνελεύσεως.

- τα δύο μέλη του διοικητικού συμβουλίου της WWTE που εκπροσωπούσαν τη μειοψηφία των μετόχων παραιτήθηκαν και αντικαταστάθηκαν από δύο νέα μέλη διορισθέντα από τη γενική συνέλευση.

- από τον Μάιο του 1998, για τη λήψη των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της WWTE απαιτούνταν οι θετικές ψήφοι τριών εκ των τεσσάρων μελών του.

- από το 1998, ο V. έχει ανάμειξη στη σύναψη των συμβάσεων καλλιέργειας μεταξύ της WWTE και των ομάδων παραγωγών.

- το «εγχειρίδιο διαδικασιών και συστημάτων εσωτερικού ελέγχου» της WWTE του 2000 (στο εξής: εγχειρίδιο της WWTE) αναφέρει ότι «[ο] πρόεδρος, μαζί με τον διευθυντή αγορών, είναι άμεσα υπεύθυνοι για τη διαδικασία συνάψεως των συμβάσεων αφού λάβουν προηγουμένως τη σύμφωνη γνώμη της μητρικής εταιρίας, η οποία εγκρίνει τον προϋπολογισμό για την ερχόμενη περίοδο ετησίως κάθε Μάρτιο».

- 39 Με την αιτιολογική σκέψη 399 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι «[τ]α επιχειρήματα που προβάλλει η SCC με το έγγραφο απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν δικαιολογούν διαφορετικό συμπέρασμα επί του ζητήματος αυτού». Ειδικότερα, κατά την Επιτροπή, «το γεγονός ότι τα διευθύνοντα στελέχη της ισπανικής θυγατρικής προέρχονταν από την τοπική αγορά [δεν αναιρεί το συμπέρασμα ότι] η SCC ασκούσε καθοριστική επιρροή στην εν λόγω θυγατρική».
- 40 Κατόπιν των διαφόρων αυτών στοιχείων, η Επιτροπή καταλήγει, με τη σκέψη 400 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ότι, τουλάχιστον από το 1996, «η SCC και/ή οι θυγατρικές της SCTC και TCLT» ασκούσαν καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της WWTE και ότι, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρηθούν υπεύθυνες εις ολόκληρον για τις πρακτικές που προσάπτονται στην τελευταία και να αποτελέσουν αποδέκτες της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 41 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου (νυν Γενικού Δικαστηρίου) στις 21 Ιανουαρίου 2005, οι προσφεύγουσες άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή.
- 42 Την ίδια ημέρα, η WWTE άσκησε προσφυγή με την οποία ζήτησε τη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση (υπόθεση T-37/05).
- 43 Στις 22 Ιανουαρίου, η Agroexpansión άσκησε επίσης προσφυγή με την οποία ζήτησε τη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση (υπόθεση T-38/05).

- 44 Στις 28 Ιανουαρίου, η Dimon άσκησε προσφυγή με την οποία ζήτησε τη μερική ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφάσεως ή, επικουρικώς, τη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε με την απόφαση αυτή (υπόθεση T-41/05).
- 45 Με έγγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου την 1η Αυγούστου 2005, οι προσφεύγουσες ζήτησαν τη συνεκδίκαση της υπό κρίση υποθέσεως με τις υποθέσεις T-37/05, T-38/05 και T-41/05.
- 46 Η Επιτροπή επισήμανε στο Πρωτοδικείο, με έγγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 7 Σεπτεμβρίου 2005, ότι, κατά τη γνώμη της, η συνεκδίκαση των υποθέσεων δεν θα βελτίωνε αισθητά την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας και ότι επαφίεται στην κρίση του Πρωτοδικείου ως προς την αποδοχή του αιτήματος περί συνεκδικάσεως.
- 47 Το Πρωτοδικείο απέρριψε το αίτημα αυτό.
- 48 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο λήψεως μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 64 του Κανονισμού του Διαδικασίας, κάλεσε την Επιτροπή να καταθέσει ένα συγκεκριμένο έγγραφο. Η Επιτροπή συμμορφώθηκε εμπροθέσμως προς το αίτημα αυτό.
- 49 Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 17ης Ιουνίου 2008.

50 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο:

- να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση στο μέτρο που τις αφορά,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

51 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

- να απορρίψει την προσφυγή,
- να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

52 Προς στήριξη της προσφυγής, οι προσφεύγουσες προβάλλουν δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος χωρίζεται σε δύο σκέλη. Το πρώτο σκέλος αντλείται από παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ και του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] (ΕΕ L 1, σ. 1). Το δεύτερο σκέλος, που προβάλλεται επικουρικώς, αντλείται από ανεπαρκή αιτιολογία. Ο δεύτερος λόγος αντλείται από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως. Δεδομένου ότι οι δύο λόγοι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι, πρέπει να εξεταστούν από κοινού.

1. *Επιχειρήματα των διαδίκων*

- 53 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ και το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 καταλογίζοντάς τους την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η WWTE.
- 54 Οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι, κατά τη νομολογία και κατά την πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη αποφάσεων, δύο σωρευτικές προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν προκειμένου να μπορεί να καταλογιστεί σε εταιρία ευθύνη για παράβαση που διαπράττει άλλη εταιρία: πρέπει όχι μόνον η πρώτη επιχείρηση να είναι σε θέση να ασκεί καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της δεύτερης, αλλά και εμπράκτως να έχει κάνει χρήση της επιρροής αυτής.
- 55 Ως προς την πρώτη προϋπόθεση, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου πριν τον Μάιο του 1998, η TCLT δεν ήταν σε θέση να ασκεί καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της WWTE και δεν είχε εξουσία διευθύνσεως της εταιρίας αυτής σε τέτοιο βαθμό ώστε να της στερεί πλήρως την πραγματική αυτονομία κατά τον καθορισμό της συμπεριφοράς της στην αγορά. Κατά συνέπεια, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή εσφαλμένα καταλόγισε στην TCLT και, κατ' επέκταση, στις SCTC και SCC, την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η WWTE κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής.
- 56 Προς στήριξη όσων υποστηρίζουν, οι προσφεύγουσες επικαλούνται, μεταξύ άλλων, το γεγονός ότι η SCTC και η SCC συμμετείχαν εμέσως μόνον στην WWTE, ότι η τελευταία ελεγχόταν από κοινού από την TCLT, αφενός, και από τον πρόεδρο της WWTE και την οικογένειά του, αφετέρου, και ότι τα «στοιχεία του φακέλου» στα οποία παραπέμπει η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως δεν αποδεικνύουν ότι οι προσφεύγουσες ήταν σε θέση να ασκούν καθοριστική επιρροή στην WWTE.

- 57 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η έννοια του «από κοινού ελέγχου» που περιέχει ο κανονισμός (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (ΕΕ L 24, σ.1), δεν ισοδυναμεί με εξουσία ασκήσεως καθοριστικής επιρροής. Συναφώς, αφενός, προβάλλουν ότι ο κανονισμός αυτός δεν μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω κατ' αναλογία. Αφετέρου, διατείνονται ότι, ακόμα και να υποτεθεί ότι ο εν λόγω κανονισμός μπορεί να παράσχει ορισμένα λυσιτελή στοιχεία, η κατάλληλη έννοια για τον ορισμό της «εξουσίας ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στην εμπορική πολιτική της θυγατρικής εταιρίας» είναι ο «αποκλειστικός έλεγχος» και όχι ο «από κοινού έλεγχος».
- 58 Ως προς την μετά τον Μάιο του 1998 περίοδο, οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν ότι ήταν σε θέση να ασκούν καθοριστική επιρροή στην WWTE.
- 59 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, πρώτον, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι, για να πληρούται η προϋπόθεση αυτή, πρέπει η μητρική εταιρία να έχει δώσει στη θυγατρική της άμεση εντολή να διαπράξει την παράβαση ή να έχει άμεσα συμμετάσχει στην παράβαση αυτή. Προς στήριξη της απόψεώς τους αυτής, οι προσφεύγουσες επικαλούνται, μεταξύ άλλων, τη διαπίστωση στην οποία προέβη η Επιτροπή με τη σκέψη 376 της προσβαλλόμενης απόφασεως, βάσει της οποίας «πλην του εταιρικού δεσμού μεταξύ των μητρικών και των θυγατρικών εταιριών, ο φάκελος δεν περιέχει καμία ένδειξη έμπρακτης συμμετοχής της Universal [...] και της Universal Leaf στα πραγματικά περιστατικά που εξέτασε η προσβαλλόμενη απόφαση.»
- 60 Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι η Επιτροπή σφάλει όταν ισχυρίζεται ότι αρκεί να αποδεικνύεται ότι η θυγατρική δεν διαθέτει απόλυτη αυτονομία κατά τον καθορισμό της συμπεριφοράς της στην αγορά –τούτο δε χωρίς να προσδιορίζεται συγκεκριμένος δεσμός με την παραβατική συμπεριφορά– προκειμένου να αποδειχτεί η έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής. Αφενός, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η θέση που υποστηρίζει η Επιτροπή δεν βρίσκει έρεισμα στη νομολογία την οποία το θεσμικό αυτό όργανο επικαλείται. Αφετέρου, υποστηρίζουν ότι η εν λόγω επιρροή πρέπει να αφορά την «εμπορική πολιτική που σχετίζεται με την παράβαση». Εν προκειμένω όμως, η παράβαση διαπράχθηκε στην αγορά της αποκτήσεως ακατέργαστου

καπνού, ήτοι σε μια αγορά στην οποία η WWTE διέθετε πλήρη αυτονομία και η οποία δεν ενέπιπτε στην «εμπορική πολιτική ή πολιτική των πωλήσεων» της εταιρίας αυτής. Υπό την ίδια έννοια, οι προσφεύγουσες επικρίνουν το γεγονός ότι τα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία βασίζεται η Επιτροπή αφορούν μόνον τη χρηματοδότηση και τις πωλήσεις καπνού, και όχι τις αγορές ακατέργαστου καπνού.

- 61 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι, στην περίπτωση ομίλου εταιριών με κάθετη διάρθρωση, η ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά μιας θυγατρικής δεν μπορεί αυτομάτως να καταλογισθεί στην εταιρία που ηγείται του ομίλου. Μόνον η μητρική εταιρία που έδωσε εντολές στην εν λόγω θυγατρική ή κατεύθυνε ουσιωδώς τη συμπεριφορά της μπορεί να αναλάβει τέτοια ευθύνη.
- 62 Τρίτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι στην Επιτροπή απόκειται να αποδείξει ότι οι εταιρίες αυτές έδωσαν εντολές στη WWTE. Κατά τη γνώμη των προσφευγουσών, δεν μπορεί να τεκμαίρεται ότι μια εταιρία στην οποία ανήκει το 100% του κεφαλαίου μιας άλλης εταιρίας, ασκεί εμπράκτως καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της τελευταίας. Επισημαίνουν δε, μεταξύ άλλων, ότι στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι προπαρατεθείσες στη σκέψη 27 ανωτέρω αποφάσεις AEG-Telefunken κατά Επιτροπής και PVC II, ο κοινοτικός δικαστής δεν αρκέστηκε να στηριχθεί στην υπόθεση αυτή ως τεκμήριο, αλλά προέβη σε εμπεριστατωμένη εξέταση του ζητήματος της συμμετοχής της μητρικής εταιρίας στην παράβαση.
- 63 Εν πάση περιπτώσει, κατά τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε το προαναφερθέν τεκμήριο ούτε με την ανακοίνωση των αιτιάσεων ούτε με την προσβαλλόμενη απόφαση. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να το προβάλλει για πρώτη φορά με το υπόμνημα αντικρούσεως. Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι, με τις αιτιολογικές σκέψεις 18 και 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι, ακόμα και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το κεφάλαιο της θυγατρικής ανήκει κατά 100% στη μητρική, απόκειται στο θεσμικό αυτό όργανο να προσκομίσει πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να μπορέσει να καταλογίσει στη μητρική εταιρία την ευθύνη για τη συμπεριφορά της θυγατρικής της.

- 64 Επιπλέον, οι προσφεύγουσες εμμένουν στο γεγονός ότι η Επιτροπή οφείλει να προσκομίσει στοιχεία που να αποδεικνύουν την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής για καθεμία από αυτές. Στο πλαίσιο αυτό, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, μεταξύ άλλων, ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι ο V. «[άσκησε] καθήκοντα στο επίπεδο της διοικήσεως του ομίλου» υπό την έννοια της σκέψεως 37 της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 20ής Μαρτίου 2002, T-31/99, ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. ΙΙ-1881). Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι ο V. δεν υπήρξε ποτέ στέλεχος διορισμένο από την SCC –οπότε δεν μπορεί να εξομοιωθεί με τα «ανώτερα διευθυντικά στελέχη» για τα οποία γίνεται λόγος στην απόφαση αυτή– και ότι επίσης δεν ήταν εκείνος που είχε την ευθύνη για το σύνολο των δραστηριοτήτων του ομίλου Standard σε συγκεκριμένη περιφέρεια ή κράτος ούτε ήταν επιφορτισμένος με την εμπορική διεύθυνση, σε παγκόσμια κλίμακα, όλων των δραστηριοποιούμενων στον οικείο τομέα επιχειρήσεων. Οι προσφεύγουσες διευκρινίζουν ότι ο V. είχε ρόλο εκπροσώπου της Standard Commercial Tobacco Services Ltd (στο εξής: SCTL) στην Ευρώπη, αλλά ότι οι εξουσίες του απέρρεαν από την ιδιότητά του ως μέλους του διοικητικού συμβουλίου των τοπικών θυγατρικών –συμπεριλαμβανομένης της WWTE– και όχι από κάποια εντολή που του ανατέθηκε από τη SCC. Τα καθήκοντα του V. περιορίζονταν στον συντονισμό των πωλήσεων μεταποιημένου καπνού μέσω του δικτύου διεθνών πωλήσεων του ομίλου Standard.
- 65 Τέταρτον, οι προσφεύγουσες εξετάζουν πρώτα την περίοδο πριν τον Μάιο του 1998. Υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, οποιαδήποτε από τις εταιρίες αυτές είχε δώσει εντολές στην WWTE να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό. Ειδικότερα, τα στοιχεία που παρατίθενται με την αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως δεν έχουν επαρκή αποδεικτική ισχύ.
- 66 Επί του τελευταίου αυτού σημείου, πρώτον, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι η Επιτροπή δεν προσκομίζει κανένα αποδεικτικό στοιχείο και δεν διατυπώνει κανένα επιχείρημα όσον αφορά την TCLT. Επισημαίνουν, μεταξύ άλλων, ότι η εν λόγω εταιρία αποτελεί επιχείρηση χωρίς δική της δραστηριότητα, η συμμετοχή της οποίας στην WWTE έχει αμιγώς οικονομικό χαρακτήρα.

- 67 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι ο V. εργαζόταν για την SCTL, και όχι για τη SCC. Προσθέτουν δε ότι ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι ο V. έφερε τη γενική ευθύνη των δραστηριοτήτων του ομίλου Standard στην Ευρώπη και ενεργούσε ως εκπρόσωπος της SCC είναι πολύ γενικός και, ως εκ τούτου, στερείται παντός ερείσματος. Εν πάση περιπτώσει, οι περιστάσεις αυτές δεν αποδεικνύουν ότι η SCTC έδωσε στην WWTE άμεση εντολή να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό.
- 68 Τρίτον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η δήλωση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία ο V. ήταν «υπεύθυνος για τις επαφές μεταξύ της WWTE και των μητρικών της εταιριών» (αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως) είναι επίσης πολύ γενική και, ως εκ τούτου, στερείται παντός ερείσματος. Οι προσφεύγουσες προβάλλουν ειδικότερα ότι η Επιτροπή δεν αποδεικνύει ότι οι εν λόγω «επαφές» περιλάμβαναν την παροχή εντολών στην WWTE.
- 69 Τέταρτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι τα πρακτικά της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTW στις 25 και 26 Μαρτίου 1996 στην οποία παραπέμπει η αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως κάνουν μνεία μόνον της SCTC, οπότε τα επιχειρήματα που αντλεί η Επιτροπή από τα εν λόγω πρακτικά δεν μπορούν να αφορούν τη SCC και την TCLT. Η SCTC προσθέτει ότι από τα πρακτικά αυτά δεν προκύπτει ότι η εταιρία αυτή έδωσε εντολή στην WWTE να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό. Συγκεκριμένα, η συμβουλή της SCTC λαμβανόταν, και η έγκρισή της ήταν αναγκαία, μόνο για ζητήματα άσχετα προς την αγορά ακατέργαστου καπνού, όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι πωλήσεις μεταποιημένου καπνού, ή για θέματα έκτακτων δαπανών.
- 70 Πέμπτον, κατά την TCLT, η Επιτροπή ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι οποιαδήποτε από τις τηλεομοιοτυπίες που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως αφορούσε την εν λόγω εταιρία. Η SCC υποστηρίζει ότι οι τηλεομοιοτυπίες αυτές εστάλησαν στον υπάλληλο μιας εταιρίας συνδεδεμένης με την SCTC, αλλά όχι σε αυτή την ίδια. Η αναγραφή του ονόματος «Standard Commercial UK» σε ορισμένες από τις εν λόγω τηλεομοιοτυπίες οφείλεται σε σφάλμα του αποστολέα, δεδομένου ότι η SCC δεν διέθετε κανέναν εκπρόσωπο στο Ηνωμένο Βασίλειο. Σε σφάλμα επίσης οφείλεται και το γεγονός ότι, στις ετήσιες εκθέσεις της SCC, αναγράφεται ως ιδιότητα του V. αυτή του αντιπροέδρου της SCC. Η δε SCTC επισημαίνει ότι στις επίμαχες τηλεομοιοτυπίες αναγράφεται μόνον ότι ο V. ήταν πιθανόν

ηνήμερος για τη συμπεριφορά της WWTE ενώ φρονεί ότι από το γεγονός αυτό δεν μπορεί να συναχθεί ότι η πρώτη εταιρία έδωσε εντολή στην τελευταία να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό.

- 71 Πέμπτον, οι προσφεύγουσες εξετάζουν ακολούθως την μετά τον Μάιο του 1998 περίοδο. Υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, οποιαδήποτε από τις εταιρίες αυτές είχε δώσει εντολές στην WWTE να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό.
- 72 Συναφώς, πρώτον, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι οι διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 396 και 398 της προσβαλλόμενης αποφάσεως αφορούν μόνον τη SCTC.
- 73 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες επικρίνουν τις διαπιστώσεις που διατυπώνει η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 398 και την υποσημείωση 313 της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Οι προσφεύγουσες φρονούν, καταρχάς, ότι οι «ισπανικές συμβάσεις μακροπρόθεσμων προμηθειών» τις οποίες μνημονεύει η υποσημείωση αυτή ουδεμία σχέση έχουν με τις οικείες παραβάσεις και ότι, επομένως, δεν μπορούν να χρησιμεύσουν ως απόδειξη του γεγονότος ότι μια εκ των προσφευγουσών έδωσε εντολή στην WWTE να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό. Εν συνεχεία, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι ούτε από το εγχειρίδιο της WWTE μπορεί η Επιτροπή να αντλήσει επιχειρήματα. Συναφώς, αφενός, ισχυρίζονται ότι το εν λόγω εγχειρίδιο δεν αποδεικνύει επαρκώς ότι η SCTC έδωσε εντολή στην WWTE να διαπράξει παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού. Αφετέρου, εκθέτουν ότι το εγχειρίδιο αυτό «προβλέπει ότι η SCTC δίνει την έγκρισή της πριν την έναρξη της διαδικασίας συνάψεως των συμβάσεων», πράγμα το οποίο σημαίνει, στην πράξη, ότι η εταιρία αυτή «χορηγεί την άδεια για τις ποσότητες καπνού που πρόκειται να αγοραστούν στην Ισπανία». Οι προσφεύγουσες διευκρινίζουν ότι η άδεια αυτή χορηγείται στο πλαίσιο της εγκρίσεως του ετήσιου προϋπολογισμού και ότι δεν συνιστά άδεια αγοράς σε καθορισμένη τιμή ή άδεια καθορισμού της τιμής σύμφωνα με ορισμένη μέθοδο ή ορισμένο τύπο. Εντός των ορίων που της επέτρεπαν οι εγκεκριμένες από τη SCTC δαπάνες, η WWTE «[έθετε] σε εφαρμογή υπό καθεστώς πλήρους αυτονομίας μια ανεξάρτητη πολιτική πωλήσεων». Οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι το εγχειρίδιο χρονολογείται από το 2000, οπότε δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως απόδειξη του

γεγονότος ότι η SCTC ασκούσε καθοριστική επιρροή στην WWTE από τον Μάιο του 1998.

- 74 Έκτον, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι απέδειξαν επαρκώς κατά νόμον ότι η WWTE ενεργούσε αυτόνομα στην αγορά και όχι κατ' εντολή τους, όταν διαπράχθηκε η παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ.
- 75 Συναφώς, πρώτον, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι η WWTE είχε τη δική της τοπική διεύθυνση.
- 76 Δεύτερον, επικαλούνται το γεγονός ότι η WWTE διέθετε τα δικά της περιουσιακά στοιχεία και το δικό της προσωπικό.
- 77 Τρίτον, επαναλαμβάνουν ότι η SCTC συμμετείχε στην εμπορία και στην πώληση μεταποιημένου καπνού, ενώ η WWTE ήταν αποκλειστικά υπεύθυνη για τις αγορές ακατέργαστου καπνού.
- 78 Τέταρτον, οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι ο όμιλος Standard έχει αποκεντρωμένη διάρθρωση και ότι «η ισπανική αγορά καπνού αντιπροσωπεύει εντελώς ασήμαντο τμήμα των γενικών δραστηριοτήτων του ομίλου».
- 79 Πέμπτον, με το υπόμνημα απαντήσεως, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι η TCLT διέθετε μόνο χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, δεν ασκούσε καμία δραστηριότητα και δεν απασχολούσε προσωπικό. Εκθέτουν ότι η TCLT αγόραζε μεταποιημένο καπνό από την WWTE μόνον «τυπικώς», «προκειμένου να εγγραφεί κέρδος στα λογιστικά βιβλία της WWTE», και ότι η SCTC ουδόλως ενδιαφερόταν για τη

στρατηγική πωλήσεων της εταιρίας αυτής, η οποία ενέπιπτε ως προς τα ουσιώδη στοιχεία της στην αποκλειστική αρμοδιότητα του προέδρου της WWTE.

- 80 Από το σύνολο των προεκτεθέντων, οι προσφεύγουσες συνάγουν ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς ότι οποιαδήποτε από τις εταιρίες αυτές έδωσε εντολή στην WWTE να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό. Επομένως, η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένα το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ και το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003.
- 81 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου, που προβάλλεται επικουρικός, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 253 ΕΚ στο μέτρο που αιτιολόγησε ανεπαρκώς την εκτίμησή της ότι η ευθύνη για τη συμπεριφορά της WWTE πρέπει να καταλογισθεί στις εν λόγω εταιρίες.
- 82 Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο, πρώτον, οι προσφεύγουσες εκθέτουν ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε δύο διαφορετικά κριτήρια για να καταλήξει ότι η Universal, η Universal Leaf Tobacco Co. Inc. (στο εξής: Universal Leaf) και η Serpi δεν ευθύνονται για την παραβατική συμπεριφορά των αντίστοιχων θυγατρικών τους. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εξέτασε αν ο φάκελός της περιείχε, αφενός, «[ενδείξεις] έμπρακτης συμμετοχής της Universal και της Universal Leaf στα πραγματικά περιστατικά που εξέτασε η προσβαλλόμενη απόφαση» (αιτιολογική σκέψη 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως) και, αφετέρου, «ενδείξεις άμεσης επικοινωνίας μεταξύ της Cetarsa και της Serpi σχετικά με την παρούσα υπόθεση» (αιτιολογική σκέψη 384 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 83 Η Επιτροπή όμως δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει οποιαδήποτε έμπρακτη συμμετοχή της SCC, της SCTC ή της TCLT στην παράβαση που διέπραξε η WWTE, ή έστω την παραμικρή άμεση επικοινωνία μεταξύ μιας εκ των πρώτων εταιριών και της WWTE σχετικά με την παρούσα υπόθεση.

- 84 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η Επιτροπή επίσης αντιμετώπισε ευνοϊκότερα την Intabex από την TCLT. Οι προσφεύγουσες επικρίνουν το γεγονός ότι η TCLT, κατ' αντιδιαστολή προς την Intabex, συμπεριελήφθη στους αποδέκτες της προσβαλλόμενης απόφασης και της καταλογίσθηκε η παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της μολονότι η συμμετοχή της σε αυτήν έχει αμιγώς οικονομικό χαρακτήρα και η Επιτροπή δεν απέδειξε την έμπρακτη συμμετοχή της στα πραγματικά περιστατικά που προσάπτονται στην WWTE.
- 85 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι το γεγονός ότι η TCLT δεν επισήμανε, με το υπόμνημα απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι η συμμετοχή της στην WWTW είχε αμιγώς οικονομικό χαρακτήρα στερείται λυσιτέλειας. Τονίζουν ότι στην Επιτροπή απόκειται να αποδείξει ότι συντρέχει ευθύνη της TCLT. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η Επιτροπή δεν μπορεί λυσιτελώς να ισχυρίζεται ότι η TCLT αποτελούσε τον κύριο αγοραστή της WWTE από το 1996 έως το 1999. Συγκεκριμένα, αφενός, οι αγορές πραγματοποιήθηκαν αποκλειστικά για φορολογικούς λόγους ενώ, στην πράξη, στην TCLT ουδέποτε παραδόθηκε καπνός. Αφετέρου, η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε το επιχείρημα αυτό με την προσβαλλόμενη απόφαση.
- 86 Τρίτον, οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ότι δεν επικαλούνται προς ίδιον όφελος παρανομία διαπραχθείσα υπέρ τρίτου. Επισημαίνουν, πιο συγκεκριμένα, ότι δεν ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή παρέλειψε παρανόμως να καταλογίσει ευθύνη στην Universal, στην Universal Leaf, στη Sepi ή στην Intabex ή να τους απευθύνει την προσβαλλόμενη απόφαση. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, αν η Επιτροπή, βασιζόμενη σε καθορισμένο κριτήριο, εκτιμά ότι μια επιχείρηση δεν πρέπει να αποτελέσει αποδέκτη της προσβαλλόμενης απόφασης, πρέπει να εφαρμόσει σε όλες τις λοιπές ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις το ίδιο αυτό κριτήριο, κατά τρόπο που να μην εισάγει δυσμενείς διακρίσεις.
- 87 Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο πρώτος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

- 88 Πρώτον, η Επιτροπή συμμερίζεται την άποψη των προσφευγουσών ότι, προκειμένου να καταλογισθεί σε μητρική εταιρία η ευθύνη για τη συμπεριφορά που επιδεικνύει μια εκ των θυγατρικών της, πρέπει, αφενός, η πρώτη επιχείρηση να είναι σε θέση να ασκεί καθοριστική επιρροή στην εμπορική συμπεριφορά της θυγατρικής, και, αφετέρου, εμπράκτως να έχει κάνει χρήση της επιρροής αυτής.
- 89 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η πρώτη από τις προϋποθέσεις αυτές ορίζεται με αρκετή σαφήνεια από τον κοινοτικό νομοθέτη στον κανονισμό 139/2004. Η Επιτροπή παραπέμπει, ειδικότερα, στο άρθρο 3, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού αυτού. Επιπλέον, το θεσμικό αυτό όργανο δεν δέχεται την άποψη των προσφευγουσών ότι η επιρροή είναι «καθοριστική» μόνον όταν είναι «αποκλειστική» (βλ. σκέψη 57 ανωτέρω).
- 90 Όσον αφορά τη δεύτερη από τις προϋποθέσεις που εκτίθενται στη σκέψη 88 ανωτέρω, η Επιτροπή αμφισβητεί τη θέση των προσφευγουσών ότι, κατά το θεσμικό αυτό όργανο, είναι απαραίτητο η μητρική εταιρία να έχει δώσει εντολή στη θυγατρική της να παραβεί το άρθρο 81 ΕΚ ή να έχει άμεσα συμμετάσχει στην παράβαση. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η νομολογία, ορίζοντας την προϋπόθεση αυτή, παραπέμπει σταθερά στην έλλειψη αυτονομίας εκ μέρους της θυγατρικής κατά τον καθορισμό της συμπεριφοράς της στην αγορά, τούτο δε χωρίς να προσδιορίζεται συγκεκριμένος δεσμός με την παραβατική συμπεριφορά.
- 91 Η Επιτροπή προβάλλει ότι, μεταξύ των στοιχείων που είναι ικανά να αποδείξουν την έμπρακτη άσκηση ελέγχου στην πολιτική της θυγατρικής εταιρίας, περιλαμβάνεται το γεγονός ότι η μητρική εταιρία εκπροσωπείται στο εσωτερικό του διοικητικού συμβουλίου της εν λόγω θυγατρικής. Προσθέτει δε ότι μια θυγατρική έχει λιγότερες πιθανότητες να είναι αυτόνομη όταν δραστηριοποιείται στην ίδια αγορά με αυτήν της μητρικής της ή σε αγορά στενά συνδεδεμένη. Εκτός των γενικών αυτών στοιχείων, ορισμένα ειδικά στοιχεία μπορούν να συμβάλουν στην απόδειξη ότι η μητρική εταιρία συμμετέχει στην εμπορική πολιτική της θυγατρικής της ή ότι έχει θέσει σε εφαρμογή μηχανισμούς που της παρέχουν τη δυνατότητα να εποπτεύει τις δραστηριότητές της.

- 92 Η Επιτροπή προσθέτει ότι η νομολογία έχει δεχτεί ότι, οσάκις η μητρική εταιρία συμμετέχει στη θυγατρική κατά 100 %, τεκμαίρεται ότι έκανε χρήση της εξουσίας ασκήσεως επιρροής επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της. Η μητρική εταιρία μπορεί να αντιστρέψει αυτό το βάρος αποδείξεως προσκομίζοντας στοιχεία από τα οποία να είναι δυνατό να προκύψει ότι η εν λόγω θυγατρική συμπεριφέρεται στην πραγματικότητα κατά τρόπο αυτόνομο στην αγορά.
- 93 Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το ανωτέρω τεκμήριο εφαρμόζεται τόσο στην περίπτωση κατά την οποία η μητρική εταιρία συμμετέχει άμεσα στη θυγατρική κατά 100% όσο και στην περίπτωση κατά την οποία η κατά 100% συμμετοχή είναι μόνον έμμεση.
- 94 Δεύτερον, η Επιτροπή εξετάζει πρώτα την περίοδο πριν τον Μάιο του 1998.
- 95 Συναφώς, πρώτον, το θεσμικό αυτό όργανο προβάλλει, με τις σκέψεις 388, 390 και 391 της προσβαλλόμενης απόφασεως, ότι απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι οι προσφεύγουσες ήταν σε θέση να ασκούν καθοριστική επιρροή στην WWTE κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου.
- 96 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εκθέτει, στην αιτιολογική σκέψη 391, πολλά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι μητρικές εταιρίες της WWTE είχαν θέσει σε εφαρμογή κατάλληλους μηχανισμούς που τους παρείχαν τη δυνατότητα να ασκούν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στην εμπορική συμπεριφορά της WWTE. Το θεσμικό αυτό όργανο διευκρινίζει, στο πλαίσιο αυτό, ότι το γεγονός ότι όντως ασκήθηκε καθοριστική επιρροή αποτελεί το καλύτερο αντικειμενικό κριτήριο για να καθοριστεί αν μια μητρική εταιρία ήταν σε θέση να ασκήσει τέτοια επιρροή.
- 97 Όσον αφορά τα στοιχεία αυτά, η Επιτροπή, καταρχάς, εμμένει στον ρόλο και στις αρμοδιότητες που είχε ο V. εντός του ομίλου Standard. Κρίνει, μεταξύ άλλων, ότι οι

προσφεύγουσες δεν μπορούν να αντλούν επιχειρήματα από το γεγονός ότι ο V. δεν εργαζόταν στη SCC, στη SCTC ή στην TCLT ούτε ότι δεν κατείχε θέση «corporate officer» σε κάποια από τις εταιρίες αυτές. Το σημαντικό είναι μόνον αν «[άσκησε] καθήκοντα στο επίπεδο της διοικήσεως του ομίλου» (προπαρατεθείσα στη σκέψη 64 ανωτέρω απόφαση ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, σκέψη 37).

- 98 Εν συνεχεία, η Επιτροπή παραπέμπει στα πρακτικά της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTE στις 25 και 26 Μαρτίου 1996.
- 99 Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αλληλογραφία στην οποία γίνεται μνεία με την αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως αποδεικνύει ότι ο πρόεδρος της WWTE ενημέρωσε τον V. όχι μόνο για τις δραστηριότητες αγοράς καπνού της εταιρίας αυτής, αλλά και για τις συμφωνίες περί των τιμών και των ποσοτήτων οι οποίες συνάφθηκαν με άλλες επιχειρήσεις μεταποίησης.
- 100 Τρίτον, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι το γεγονός ότι η TCLT είναι η μόνη εταιρία, εντός του ομίλου Standard, που συμμετέχει άμεσα στην WWTE δεν εμποδίζει την SCC και την SCTC να ασκούν καθοριστική επιρροή στην εταιρία αυτή. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο δεσμός μεταξύ της WWTE και των προσφευγουσών αποδεικνύεται από πλήθος στοιχείων. Συναφώς, επισημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι η TCLT διόρισε δύο από τα τέσσερα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της WWTE και ότι αποτελούσε τον κύριο πελάτη της τελευταίας από το 1996 έως το 1999, ότι η SCTC δραστηριοποιείται στον τομέα της μεταποίησης και της διαθέσεως στην αγορά του καπνού και αποτελεί τον κύριο πελάτη της τελευταίας από το 2000, και ότι ο αρμόδιος για τις δραστηριότητες στον τομέα του καπνού στην Ευρώπη αντιπρόεδρος της SCC είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου της WWTE. Η Επιτροπή εκθέτει ότι, στον όμιλο αυτό, κάθε εταιρία έχει καθορισμένο ρόλο: η WWTE αγοράζει τον ακατέργαστο καπνό στην Ισπανία και τον μεταποιεί· εν συνεχεία, η παραγωγή της αγοράζεται απευθείας από τις TCLT και SCTC· οι τελευταίες διαθέτουν ακολούθως την παραγωγή αυτή στην αγορά μέσω του δικτύου πωλήσεων της SCC, η οποία συντονίζει τις δραστηριότητες των διαφόρων εταιριών παραγωγής και εμπορίας του ομίλου.

- 101 Από τα προεκτεθέντα η Επιτροπή συνάγει ότι δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι, κατά την περίοδο πριν τον Μάιο του 1998, η WWTE αποτελούσε οικονομική μονάδα με τον όμιλο Standard και ότι οι προσφεύγουσες ευθύνονταν εις ολόκληρον για την καταβολή του προστίμου.
- 102 Τρίτον, η Επιτροπή εξετάζει ακολούθως την μετά τον Μάιο του 1998 περίοδο.
- 103 Συναφώς, πρώτον, το θεσμικό αυτό όργανο επισημαίνει ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, ήταν σε θέση να ασκούν καθοριστική επιρροή στη WWTE.
- 104 Δεύτερον, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, από το 1998, ο όμιλος Standard έχει τον αποκλειστικό έλεγχο της WWTE και ότι, από τον Οκτώβριο του 1998, του ανήκει το 100 % του κεφαλαίου της εταιρίας αυτής. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή φρονεί ότι εύλογα μπορούσε να υποθέσει ότι οι προσφεύγουσες ασκούσαν καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της θυγατρικής τους.
- 105 Η Επιτροπή αντικρούει την άποψη των προσφευγουσών ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, το θεσμικό αυτό όργανο δεν στηρίχθηκε στο τεκμήριο αυτό προκειμένου να τους καταλογίσει την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της WWTE. Η Επιτροπή δεν δέχεται ειδικότερα την ερμηνεία που αποδίδουν οι προσφεύγουσες στην αιτιολογική σκέψη 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως (βλ. σκέψη 59 ανωτέρω), τονίζοντας ότι από την εν λόγω αιτιολογική σκέψη, καθώς και από την αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, προκύπτει ότι «ο λόγος για τον οποίο [η Επιτροπή] δεν απηύθυνε [την απόφαση αυτή] στην Intabex και στην Universal έγκειται στις παρατηρήσεις που υπέβαλαν οι εταιρίες αυτές προς απάντηση στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, παρατηρήσεις οι οποίες κρίθηκαν επαρκείς για να ανατρέψουν κάθε κριτήριο έμπρακτης ασκήσεως ελέγχου εκ μέρους των εν λόγω εταιριών βάσει της συμμετοχής τους στο κεφάλαιο των θυγατρικών τους.». Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, στην περίπτωση της Taes, δεν μπορούσε να στηριχθεί στο κριτήριο αυτό δεδομένου ότι οι μητρικές της εταιρίας αυτής, ήτοι η Universal και η Universal Leaf, κατείχαν μόνον το 90 % του κεφαλαίου της. Όσον αφορά τη Deltafina, η οποία ελεγχόταν κατά 100% από την Universal και την Universal Leaf, η Επιτροπή προβάλλει ότι οι τελευταίες αυτές

εταιρίες επέτυχαν να ανατρέψουν το εν λόγω κριτήριο και ότι οι προσφεύγουσες ουδέποτε υποστήριξαν ότι ο φάκελος της Επιτροπής περιέχει στοιχεία που αποδεικνύουν την άσκηση καθοριστικής επιρροής των εν λόγω μητρικών εταιριών στη συμπεριφορά της θυγατρικής αυτής.

- ¹⁰⁶ Τρίτον, η Επιτροπή εκθέτει ότι, με τις αιτιολογικές σκέψεις 392 έως 398 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, παραθέτει πρόσθετα στοιχεία που τεκμηριώνουν το συμπέρασμά της ότι οι προσφεύγουσες ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της WWTE.
- ¹⁰⁷ Η Επιτροπή στηρίζεται, μεταξύ άλλων, σε ορισμένα χωρία υπομνήματος της εκτελεστικής επιτροπής της SCTC απευθυνόμενο στον V., σχετικά με τις «ισπανικές συμβάσεις μακροπρόθεσμων προμηθειών» (αιτιολογική σκέψη 396 και υποσημείωση υπ' αριθ. 313 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- ¹⁰⁸ Ένα άλλο στοιχείο που επικαλείται η Επιτροπή είναι το γεγονός, που εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 398 και στην υποσημείωση 314 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ότι ο ετήσιος προϋπολογισμός της WWTE εγκρίνεται από το διοικητικό της συμβούλιο «υπό την επιφύλαξη τροποποιήσεων προτεινόμενων από τη μητρική εταιρία».
- ¹⁰⁹ Επιπλέον, η Επιτροπή παραπέμπει στις διαπιστώσεις σχετικά με το εγχειρίδιο της WWTE στις οποίες προέβη με την αιτιολογική σκέψη 398 της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Η Επιτροπή επισημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι οι προσφεύγουσες παραδέχονται ότι, προκειμένου ο πρόεδρος της WWTE να κινήσει οποιαδήποτε διαδικασία συνάψεως των συμβάσεων, ήταν αναγκαία η εκ μέρους της SCTC έγκριση του προϋπολογισμού για την αγορά καπνού.

- 110 Η Επιτροπή προσθέτει ότι ο φάκελός της περιέχει πολλά άλλα παραδείγματα που αποδεικνύουν ότι οι προσφεύγουσες ασκούσαν καθοριστική επιρροή στην WWTE.
- 111 Τέταρτον, η Επιτροπή φρονεί ότι τα στοιχεία που επικαλούνται οι προσφεύγουσες, όπως αυτά που επαναλαμβάνονται στις σκέψεις 75 έως 79 ανωτέρω, δεν αποδεικνύουν επαρκώς κατά νόμον ότι η WWTE ενεργούσε αυτόνομα στην αγορά.
- 112 Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο, η Επιτροπή αμφισβητεί ότι παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.
- 113 Προκαταρκτικώς, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά πάγια νομολογία, η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως πρέπει να συμβιβάζεται με την τήρηση της αρχής της νομιμότητας, σύμφωνα με την οποία ουδείς μπορεί να επικαλείται υπέρ αυτού παρανομία διαπραχθείσα προς όφελος τρίτου. Επομένως, η Επιτροπή εκτιμά ότι, ακόμα και αν προκύψει ότι η προβαλλόμενη απόφαση δεν απευθύνθηκε σε ορισμένες επιχειρήσεις μολονότι αυτές βρίσκονταν σε ανάλογη κατάσταση με αυτήν των προσφευγουσών, η περίπτωση αυτή στερείται λυσιτέλειας για την αξιολόγηση της ευθύνης των τελευταίων αυτών εταιριών.
- 114 Εν συνεχεία, πρώτον, η Επιτροπή προβάλλει ότι η κατάσταση των προσφευγουσών διαφέρει από εκείνη της των Universal, Universal Leaf και Sepi, οπότε δεν μπορεί να τίθεται ζήτημα παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως εν προκειμένω. Ειδικότερα, το θεσμικό αυτό όργανο, παραπέμποντας στις αιτιολογικές σκέψεις 18, 375, 376, 384 και 385 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ισχυρίζεται ότι δεν διέθετε επαρκή στοιχεία για να καταλήξει ότι η Taes, η Deltafina και η Cetarsa δεν ενεργούσαν αυτόνομα σε εμπορικό επίπεδο και σε σχέση με τις αντίστοιχες μητρικές τους εταιρίες.

- 115 Όσον αφορά, αφενός, την Taes και τη Deltafina, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, αρχικώς, απηύθυνε την ανακοίνωση των αιτιάσεων όχι μόνον στις εταιρίες αυτές, αλλά και στις μητρικές τους. Εντούτοις, με τα έγγραφα της απαντήσεώς τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων αλλά και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι εν λόγω μητρικές εταιρίες προέβαλαν «λεπτομερή και πειστικά» επιχειρήματα που οδήγησαν την Επιτροπή να κρίνει ότι δεν αποτελούσαν οικονομική μονάδα με την Taes και τη Deltafina.
- 116 Η Επιτροπή διατείνεται ότι το χωρίο της αιτιολογικής σκέψεως 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως το οποίο επικαλούνται οι προσφεύγουσες (βλ. σκέψεις 59 και 82 ανωτέρω) πρέπει να ερμηνευθεί «στο πλαίσιο της αιτιολογικής σκέψεως 18 και της αποφάσεως [αυτής] στο σύνολό της». Εμμένει δε στο γεγονός ότι, από κανένα σημείο της αποφάσεως αυτής δεν προκύπτει ότι το θεσμικό αυτό όργανο ισχυρίζεται ότι, προκειμένου να μπορεί να καταλογισθεί σε μητρική εταιρία η ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η θυγατρική της, θα πρέπει να αποδεικνύεται «η έμπρακτη συμμετοχή» της εν λόγω μητρικής εταιρίας στην παράβαση. Η Επιτροπή, όταν επικαλείται, με την αιτιολογική σκέψη 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, την απουσία «έμπρακτης συμμετοχής [...] στα πραγματικά περιστατικά που εξέτασε η απόφαση αυτή» στην πραγματικότητα αναφέρεται στην «απουσία πραγματικών περιστατικών που να αποδεικνύουν την ύπαρξη καθοριστικής επιρροής». Αντιθέτως, τέτοια περιστατικά συντρέχουν στην περίπτωση των προσφευγουσών.
- 117 Όσον αφορά, πιο συγκεκριμένα, τη Deltafina, η Επιτροπή προβάλλει ότι, με την αιτιολογική σκέψη 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, σκοπός του θεσμικού αυτού οργάνου ήταν μόνο να επισημάνει ότι η Universal και η Universal Leaf επικαλέστηκαν επιχειρήματα που αποδεικνύουν την εμπορική αυτονομία της θυγατρικής τους, «ανατρέποντας», ως εκ τούτου, το τεκμήριο. Η Επιτροπή εκθέτει ότι «μπορεί μεν το γράμμα [της εν λόγω αιτιολογικής σκέψεως] να μην είναι απολύτως επιτυχές», εντούτοις εκτιμά ότι η διατύπωση αυτή δεν είναι δυνατόν να οδήγησε τις προσφεύγουσες στην πεποίθηση ότι η Επιτροπή θα μπορούσε να καταλογίσει την ευθύνη για τη συμπεριφορά της Deltafina στις Universal και Universal Leaf μόνον αν είχε προσκομίσει στοιχεία που να αποδεικνύουν την άμεση συμμετοχή τους στην παράβαση.
- 118 Ωστόσο, η Επιτροπή, αφού κλήθηκε από το Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο λήψεως μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας (βλ. σκέψη 48 ανωτέρω), να παράσχει διευκρινίσεις επί των «λεπτομερών και πειστικών» επιχειρημάτων στα οποία γίνεται μνεία με τη σκέψη 115 ανωτέρω, παραδέχτηκε ότι, αντιθέτως προς όσα είχε υποστηρίξει

με τα έγγραφά της, το γεγονός ότι η Universal και Universal Leaf, κατά τη διοικητική διαδικασία, ανέτρεψαν επιτυχώς το τεκμήριο που απορρέει από την κατοχή του 100% των μετοχών της Deltafina δεν αποτέλεσε τον αποφασιστικό παράγοντα που την οδήγησε να μην τους καταλογίσει την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της εταιρίας αυτής. Η Επιτροπή εξέθεσε ότι σήμερα υπάρχει πλούσια νομολογία που επιρρωνύει τη θέση της ότι η κατοχή του συνόλου του κεφαλαίου της θυγατρικής αρκεί, «αφ' εαυτής», για να μπορέσει να συναχθεί ότι η μητρική εταιρία ασκεί εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής αυτής. Εντούτοις, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η πολιτική της Επιτροπής συνίστατο στο «να προβαίνει σε λελογισμένη χρήση του τεκμηρίου αυτού και να θεμελιώνει τις διαπιστώσεις της σχετικά με την ευθύνη των μητρικών εταιριών, στο μέτρο του δυνατού, σε διπλή βάση: αφενός, χρήση του τεκμηρίου στις περιπτώσεις θυγατρικών ελεγχόμενων κατά 100% και, αφετέρου, απόκρουση κάθε απόπειρας ανατροπής του τεκμηρίου, αποδεικνύοντας συγκεκριμένα την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής μέσω πρόσθετων αποδεικτικών στοιχείων». Η Επιτροπή πρόσθεσε ότι, λαμβανομένου υπόψη ότι δεν διέθετε στον φάκελό της κανένα συγκεκριμένο στοιχείο που να αποδεικνύει την έμπρακτη άσκηση τέτοιας επιρροής εκ μέρους της Universal και της Universal Leaf στην εμπορική συμπεριφορά της Deltafina, αποφάσισε να μην καταλογίσει στις πρώτες την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η δεύτερη. Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι δίσταζε να στηριχθεί στο εν λόγω κριτήριο στην περίπτωση της Deltafina κατά μείζονα λόγο επειδή η εταιρία αυτή δεν δραστηριοποιούνταν στην αγορά της αποκτήσεως και πρώτης μεταποίησης ακατέργαστου καπνού στην Ισπανία.

¹¹⁹ Όσον αφορά, αφετέρου, τη Cetarsa, η Επιτροπή εκθέτει ότι η εταιρία αυτή ανήκει στη Sepi, κρατική εταιρία χαρτοφυλακίου η οποία συμμετέχει στην ιδιωτικοποίηση των βιομηχανικών εταιριών που επιδοτούνται από το Δημόσιο και η οποία λαμβάνει χώρα στην Ισπανία υπό την ευθύνη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών της χώρας αυτής. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι δεν διέθετε κανένα στοιχείο στον φάκελό της από το οποίο να μπορεί να προκύψει ότι η Cetarsa δεν καθόριζε την εμπορική συμπεριφορά της υπό καθεστώς πλήρους αυτονομίας, υπενθυμίζοντας συναφώς τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη με την αιτιολογική σκέψη 384 της προσβαλλόμενης αποφάσεως (βλ. σκέψη 30 ανωτέρω). Το θεσμικό αυτό όργανο προσθέτει ότι η τελευταία αυτή αιτιολογική σκέψη δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο λόγος για τον οποίο δεν καταλογίστηκε στη Sepi η ευθύνη για τη συμπεριφορά της Cetarsa είναι η έλλειψη στοιχείων που να αποδεικνύουν άμεση επικοινωνία μεταξύ των δύο

εν λόγω εταιριών. Επισημαίνει δε ότι, με την αιτιολογική αυτή σκέψη, απαντά στα συγκεκριμένα επιχειρήματα που πρόβαλε η Dimon κατά τη διοικητική διαδικασία, εστιάζοντας, ως εκ τούτου, στις διαφορές μεταξύ της Dimon και της Serpi.

- 120 Δεύτερον, η Επιτροπή προβάλλει ότι η TCLT βρισκόταν σε διαφορετική κατάσταση από αυτήν της Intabex.
- 121 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, έκρινε ότι η Intabex, με το έγγραφό της απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, απέδειξε ότι, λαμβανομένου υπόψη του αμιγώς οικονομικού χαρακτήρα της συμμετοχής της στην Agroexpansión, δεν ήταν σε θέση να ασκεί ούτε στο ελάχιστο καθοριστική επιρροή στην εταιρία αυτή. Αντιθέτως, η TCLT, με το έγγραφό της απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, δεν προσκόμισε κανένα επιχειρημα συναφώς. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, εν πάση περιπτώσει, η TCLT αποτελούσε τον κύριο πελάτη της WWTE από το 1996 έως το 1999 και βρισκόταν, λόγω του γεγονότος αυτού, σε διαφορετική κατάσταση από αυτήν της Intabex.

2. Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί της δυνατότητας καταλογισμού στη μητρική εταιρία της ευθύνης για την παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της

- 122 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού αφορά τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων (απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψη 59) και ότι η έννοια της επιχειρήσεως καλύπτει κάθε φορέα ο οποίος ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του

νομικού καθεστώτος που τον διέπει και του τρόπου χρηματοδοτήσεώς του (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψη 112).

- 123 Το Δικαστήριο έχει επίσης διευκρινίσει ότι ο όρος επιχείρηση, εντασσόμενος στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να νοείται ως οικονομική ενότητα, έστω και αν από νομική άποψη η οικονομική αυτή ενότητα αποτελείται από περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Δεκεμβρίου 2006, C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, Συλλογή 2006, σ. I-11987, σκέψη 40, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, T-325/01, DaimlerChrysler κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-3319, σκέψη 85).
- 124 Οσάκις αυτός ο φορέας παραβιάζει τους κανόνες του ανταγωνισμού, ευθύνεται, κατά την αρχή της προσωπικής ευθύνης, για την παράβαση αυτή (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 145, της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-279/98 P, Cascades κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-9693, σκέψη 78, καθώς και της 11ης Δεκεμβρίου 2007, C-280/06, ΕΤΙ κ.λπ., Συλλογή 2007, σ. I-10893, σκέψη 39).
- 125 Η παραβίαση του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού πρέπει να καταλογίζεται, κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση, σε ένα νομικό πρόσωπο στο οποίο πρόκειται ενδεχομένως να επιβληθούν πρόστιμα. Συγκεκριμένα, για την εφαρμογή και εκτέλεση των αποφάσεων της Επιτροπής στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού, είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός μιας οντότητας διαθέτουσας νομική προσωπικότητα, η οποία θα είναι ο αποδέκτης της οικείας αποφάσεως (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω απόφαση PVC II, σκέψη 978).
- 126 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η συμπεριφορά μιας θυγατρικής εταιρίας μπορεί να καταλογισθεί στη μητρική εταιρία, ιδίως, όταν η θυγατρική, μολονότι έχει χωριστή νομική προσωπικότητα, δεν καθορίζει κατά τρόπο αυτόνομο τη συμπεριφορά της στην αγορά, αλλά εφαρμόζει, κυρίως, τις οδηγίες της μητρικής εταιρίας (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω απόφαση Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σκέψεις 132 και 133, αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972,

52/69, Geigy κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 189, και της 21ης Φεβρουαρίου 1973, 6/72, Euroemballage και Continental Can κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 445, σκέψη 15), ενόψει, ιδίως, των υφισταμένων μεταξύ των δύο αυτών νομικών οντοτήτων οικονομικών, οργανωτικών και νομικών σχέσεων (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα στη σκέψη 122 ανωτέρω απόφαση Dansk Rørdindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 117, καθώς και προπαρατεθείσα στη σκέψη 124 ανωτέρω απόφαση ETI κ.λπ., σκέψη 49).

- 127 Συγκεκριμένα, σε μια τέτοια περίπτωση, η μητρική και η θυγατρική εταιρία συναποτελούν τμήμα της ίδιας οικονομικής οντότητας και, επομένως, συνιστούν μία και μόνη επιχείρηση, κατά την έννοια της προπαρατεθείσας στις σκέψεις 122 και 123 ανωτέρω νομολογίας. Επομένως, αυτό το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να απευθύνει μια απόφαση περί επιβολής προστίμου σε μητρική εταιρία δεν είναι η εκ μέρους της μητρικής παρακίνηση της θυγατρικής της να διαπράξει παράβαση ούτε, κατά μείζονα λόγο, η εμπλοκή της πρώτης στην παράβαση, αλλά το γεγονός ότι αυτές αποτελούν μία και μόνη επιχείρηση υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2007, T-112/05, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-5049, σκέψη 58).
- 128 Από τη νομολογία προκύπτει επίσης ότι δεν αρκεί να μπορεί η Επιτροπή να διαπιστώνει ότι η μητρική εταιρία είναι σε θέση να ασκεί καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής της, αλλά πρέπει επίσης να εξετάζει αν η επιρροή αυτή όντως ασκήθηκε (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσες στη σκέψη 27 ανωτέρω αποφάσεις Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σκέψη 137, και AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, σκέψη 50).
- 129 Στην ειδική περίπτωση κατά την οποία μια μητρική εταιρία κατέχει το 100% του κεφαλαίου της θυγατρικής που διέπραξε παράβαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, αφενός, η μητρική εταιρία μπορεί να ασκεί αποφασιστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω απόφαση Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, σκέψεις 136 και 137) και, αφετέρου, υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί όντως αποφασιστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής της (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσες στη σκέψη 27 ανωτέρω αποφάσεις AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, σκέψη 50, και PVC II, σκέψεις 961 και 984).

- 130 Υπό τις συνθήκες αυτές, αρκεί να αποδείξει η Επιτροπή ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου μιας θυγατρικής προκειμένου να συναχθεί ότι η μητρική ασκεί αποφασιστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της θυγατρικής. Εν συνεχεία, η Επιτροπή θα είναι σε θέση να θεωρήσει ότι η μητρική εταιρία ευθύνεται εις ολόκληρον για την καταβολή του επιβληθέντος στη θυγατρική προστίμου, εκτός αν η εν λόγω μητρική, στην οποία απόκειται να ανατρέψει αυτό το τεκμήριο, προσκομίσει επαρκή στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η θυγατρική της ενεργεί αυτοτελώς στην αγορά (βλ., υπό την έννοια αυτή, προπαρατεθείσα στη σκέψη 27 ανωτέρω απόφαση *Stora Kopparbergs Bergslags* κατά Επιτροπής, σκέψη 29).
- 131 Μολονότι το Δικαστήριο, στις σκέψεις 28 και 29 της προπαρατεθείσας στη σκέψη 27 ανωτέρω απόφασης *Stora Kopparbergs Bergslags* κατά Επιτροπής, έκανε λόγο, πέραν της κατοχής του 100% του κεφαλαίου της θυγατρικής, και για άλλες περιστάσεις, όπως είναι η μη αμφισβήτηση της επιρροής που ασκεί η μητρική εταιρία στην εμπορική πολιτική της θυγατρικής της και η κοινή εκπροσώπηση των δύο εταιριών κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, εντούτοις, το Δικαστήριο παρέθεσε τις περιστάσεις αυτές μόνον προκειμένου να εκθέσει το σύνολο των στοιχείων επί των οποίων το Πρωτοδικείο στήριξε τη συλλογιστική του και όχι για να εξαρτήσει την εφαρμογή του τεκμηρίου, περί του οποίου γίνεται λόγος στη σκέψη 129 ανωτέρω, από την παροχή πρόσθετων ενδείξεων όσον αφορά την εκ μέρους της μητρικής εταιρίας πραγματική άσκηση επιρροής (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Οκτωβρίου 2008, T-69/04, *Schunk και Schunk Kohlenstoff-Technik* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-2567, σκέψη 57).
- 132 Τέλος, διευκρινίζεται ότι το τεκμήριο που στηρίζεται στην κατοχή του συνόλου του κεφαλαίου μπορεί να εφαρμοστεί όχι μόνο στην περίπτωση κατά την οποία υφίσταται άμεση σχέση μεταξύ μητρικής και θυγατρικής εταιρίας, αλλά και στις περιπτώσεις, όπως εν προκειμένω, κατά τις οποίες η σχέση αυτή είναι έμμεση, λόγω παρεμβαλλόμενης θυγατρικής.

Επί των κριτηρίων που χρησιμοποίησε η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, για να καταλογίσει σε μητρική εταιρία την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η θυγατρική της

- 133 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή, προκειμένου να καταλογίσει στη μητρική εταιρία την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η θυγατρική της και, εν συνεχεία, να τη συμπεριλάβει, μαζί με τη θυγατρική, στους αποδέκτες της αποφάσεως αυτής κρίνοντας ότι ευθύνεται εις ολόκληρον για την καταβολή του επιβληθέντος στην εν λόγω θυγατρική προστίμου, ακολούθησε την εξής συλλογιστική.
- 134 Η Επιτροπή στηρίχτηκε στην υπόθεση ότι ο καταλογισμός αυτός είναι δυνατός όταν η μητρική εταιρία και η θυγατρική της αποτελούν τμήμα της ίδιας οικονομικής οντότητας και, ως εκ τούτου, συνιστούν μία και μόνη επιχείρηση υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ (βλ. αιτιολογική σκέψη 374 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 135 Το κεντρικό στοιχείο στο οποίο βασίστηκε η Επιτροπή για να αποδείξει ότι η μητρική και η θυγατρική εταιρία εμπίπτουν στην περίπτωση αυτή είναι η έλλειψη αυτονομίας της θυγατρικής όσον αφορά τη συμπεριφορά της στην αγορά (βλ. αιτιολογική σκέψη 371 της προσβαλλόμενης αποφάσεως), θεωρώντας ότι η εν λόγω έλλειψη αυτονομίας απορρέει από την εκ μέρους της μητρικής εταιρίας άσκηση «καθοριστικής επιρροής» στη συμπεριφορά της θυγατρικής της (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 18, 372, 373, 378, 380, 381, 383, 391, 392, 397, 399, 400, 422 και 441 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 136 Συναφώς, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν μπορεί να αρκεστεί στη διαπίστωση ότι η μητρική εταιρία ήταν σε θέση να ασκεί καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής της, αλλά ότι οφείλει να αποδείξει ότι η επιρροή αυτή όντως ασκήθηκε (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 18, 376, 384, 391, 392, 397, 399 και 400 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

- 137 Επομένως, μεταξύ άλλων, από την αιτιολογική σκέψη 384 της προσβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή έκρινε ότι η ευθύνη για τη συμπεριφορά της Cetarsa δεν ήταν καταλογιστέα στη μητρική της Seri, η οποία κατείχε το 80% του κεφαλαίου της πρώτης, είναι ότι το θεσμικό αυτό όργανο δε διέθετε στο φάκελό του κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να προκύψει ότι η θυγατρική εταιρία δεν καθόριζε αυτόνομα τη συμπεριφορά της στην αγορά. Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες (βλ. σκέψη 82 ανωτέρω), η διαπίστωση, που περιέχεται στην ίδια αυτή αιτιολογική σκέψη, ότι ο φάκελος δεν περιλαμβάνει ενδείξεις «άμεσης επικοινωνίας μεταξύ της Cetarsa και της Seri σχετικά με την παρούσα υπόθεση» δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποτελεί το αποφασιστικό στοιχείο που οδήγησε την Επιτροπή να μην καταλογίσει την ευθύνη στη Seri. Συγκεκριμένα, με τη διαπίστωση αυτή, σκοπός της Επιτροπής ήταν κυρίως να αντικρούσει την άποψη που προέβαλε η Dimon, με το έγγραφο της απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, ότι υπέστη δυσμενή διάκριση σε σχέση με τη Seri καθόσον, μολοντί η τελευταία αυτή εταιρία –όπως και η Dimon– φέρεται ότι είχε πλήρως ενημερωθεί για τις επίμαχες παράνομες πρακτικές, εντούτοις δεν της καταλογίσθηκε η ευθύνη για τη συμπεριφορά της θυγατρικής της. Επιπλέον, προστίθεται ότι, με την αιτιολογική σκέψη 384 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή προβάλλει τρεις πρόσθετες εκτιμήσεις προκειμένου να διακρίνει την κατάσταση της Dimon από εκείνη της Seri και να δικαιολογήσει την απόφασή της να μην καταλογίσει ευθύνη στην τελευταία αυτή εταιρία.
- 138 Ομοίως, από την αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ότι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή δεν καταλόγισε ούτε στη Universal ούτε στην κατά 100% θυγατρική της, την Universal Leaf, την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της κατά 90% θυγατρικής της Taes, έγκειται στο ότι το θεσμικό αυτό όργανο δεν διέθετε επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι εταιρίες αυτές ασκούσαν καθοριστική επιρροή στην Taes.
- 139 Η Επιτροπή θέλησε να εφαρμόσει τις ίδιες αρχές και στην περίπτωση των προσφευγουσών, όσον αφορά την περίοδο πριν τον Μάιο του 1998. Επομένως, αρχικώς, προσπάθησε επιμόνως να αποδείξει ότι οι προσφεύγουσες ασκούσαν έλεγχο στην WWTE από κοινού με τον πρόεδρο της εταιρίας αυτής και δύο μέλη της οικογενείας του, υπονοώντας με τον τρόπο αυτό ότι οι εν λόγω εταιρίες ήταν σε θέση να ασκούν καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 388 έως 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Εν συνεχεία, η Επιτροπή επιχείρησε να

αποδείξει ότι οι προσφεύγουσες όντως άσκησαν καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 391, 392 και 400 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

- 140 Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε ότι, στην ειδική περίπτωση κατά την οποία μια μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της, μπορεί, κατά τη νομολογία, να συναχθεί ότι η πρώτη όντως ασκεί καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της δεύτερης (βλ. αιτιολογική σκέψη 372 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 141 Ωστόσο, εν προκειμένω, η Επιτροπή, προκειμένου να καταλογίσει στις ευρισκόμενες σε παρόμοια κατάσταση μητρικές εταιρίες την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η θυγατρική τους, επέλεξε να μην αρκεστεί στη χρήση του τεκμηρίου αυτού, αλλά να στηριχθεί επίσης σε πραγματικά στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι εν λόγω μητρικές εταιρίες ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη θυγατρική τους και, ως εκ τούτου, να επιβεβαιώνουν την ορθότητα του τεκμηρίου (βλ., συναφώς, αιτιολογικές σκέψεις 372, 375, 376 και 378 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 142 Επομένως, από την αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει ρητώς ότι, ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή δεν καταλόγισε στις μητρικές της Deltafina εταιρίες, τόσο την ηγετική του ομίλου όσο και την ενδιάμεση, την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής τους, παρά το γεγονός ότι την ήλεγχαν κατά 100%, έγκειται στο ότι το θεσμικό αυτό όργανο δεν διέθετε επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι εταιρίες αυτές ασκούσαν καθοριστική επιρροή στη Deltafina. Το χωρίο της αιτιολογικής σκέψεως 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως το οποίο επικαλούνται οι προσφεύγουσες (βλ. σκέψεις 59 και 82 ανωτέρω) πρέπει να ερμηνευθεί υπό την ίδια έννοια. Είναι μεν ορθό ότι η διατύπωση του χωρίου αυτού είναι μάλλον ασαφής. Ωστόσο, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 18 της αποφάσεως αυτής και εντασσόμενο στο πλαίσιο αυτής, το χωρίο αυτό δεν μπορεί να έχει την έννοια ότι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή δεν θεώρησε υπεύθυνες τις δύο αυτές μητρικές εταιρίες –ή οποιαδήποτε άλλη μητρική– έγκειται στη μη εμπλοκή τους στην παράβαση.

- 143 Ομοίως, από την αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλόμενης αποφάσεως προκύπτει εξίσου ρητώς ότι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή δεν καταλόγισε στην ενδιάμεση μητρική εταιρία της Agroexpansión, ήτοι την Intabex, την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της, παρά το γεγονός ότι την ήλεγχε κατά 100%, έγκειται στην έλλειψη επαρκών αποδεικτικών στοιχείων ως προς την εκ μέρους της Intabex άσκηση καθοριστικής επιρροής στη θυγατρική της, δεδομένου ότι η συμμετοχή της μητρικής είχε αμιγώς οικονομικό χαρακτήρα (βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 144 Αντιθέτως, η Επιτροπή τελικώς καταλόγισε την ευθύνη για την παράβαση στην Dimon, μητρική εταιρία της Agroexpansión και ηγετική εταιρία του ομίλου, ακριβώς για τον λόγο ότι, εν προκειμένω, υπήρχαν τέτοια αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία μάλιστα επέτειναν τη σημασία της κατοχής, εκ μέρους της Dimon, του συνόλου του κεφαλαίου της θυγατρικής της (βλ., μεταξύ άλλων, αιτιολογικές σκέψεις 375 και 378 έως 380 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 145 Η Επιτροπή θέλησε να ακολουθήσει την ίδια προσέγγιση και στην περίπτωση των προσφευγουσών, όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από τον Μάιο του 1998 μέχρι την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Επομένως, η Επιτροπή, προκειμένου να καταλογίσει στις προσφεύγουσες την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της WWTE, δεν αρκέστηκε να στηριχθεί στο τεκμήριο που απορρέει από το πραγματικό γεγονός ότι οι εν λόγω εταιρίες κατείχαν το σύνολο –ή, για μερικούς μόνο μήνες, σχεδόν το σύνολο– του κεφαλαίου της WWTE (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 375 έως 393 της προσβαλλόμενης αποφάσεως), αλλά έλαβε επίσης υπόψη ορισμένα πρόσθετα στοιχεία που αποδείκνυαν την εκ μέρους τους έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής στη συμπεριφορά της WWTE (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 375, 396 και 398 της προσβαλλόμενης αποφάσεως). Η Επιτροπή πρόσθεσε ότι τα επιχειρήματα που επικαλείται η SCC με το υπόμνημά της απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων προς απόδειξη του γεγονότος ότι η WWTE ενεργούσε αυτόνομα στην αγορά δεν είναι πρόσφορα (αιτιολογική σκέψη 399 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).
- 146 Πρέπει να διευκρινιστεί ότι η Επιτροπή επέλεξε την προσέγγιση αυτή όχι μόνο για τις ηγετικές των ομίλων μητρικές εταιρίες, αλλά και για τις ενδιάμεσες, όπως εμφανίζεται –όσον αφορά τις τελευταίες– και από την περίπτωση των Universal Leaf, Intabex, SCTC και TCLT.

- 147 Τέλος, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή επιβεβαίωσε, απαντώντας σε μια από τις ερωτήσεις που της έθεσε το Πρωτοδικείο καθώς και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, στην περίπτωση θυγατρικών ελεγχόμενων κατά 100% από τις μητρικές τους, προτίμησε να μην αρκестεί να στηριχθεί στο τεκμήριο που εκτίθεται στις σκέψεις 129, 130 και 140 ανωτέρω προκειμένου να καταλογίσει στις μητρικές την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξαν οι θυγατρικές, αλλά να λάβει επίσης υπόψη πρόσθετα στοιχεία που να αποδεικνύουν την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής. Η Επιτροπή δικαιολόγησε κατ' ουσίαν την προσέγγιση αυτή από το γεγονός ότι, λαμβανομένου υπόψη του σταδίου εξελίξεως της σχετικής νομολογίας κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, έκρινε ότι είναι πιο συνετό να στηριχθεί σ' αυτή τη «διπλή βάση» προκειμένου να στοιχειοθετήσει την ευθύνη των μητρικών εταιριών.

Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου λόγου

- 148 Καταρχάς, πρέπει να εξεταστεί το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου, στο πλαίσιο του οποίου οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της να τους καταλογίσει την ευθύνη για την αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά της WWTE.
- 149 Κατά πάγια νομολογία, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και πρέπει να διαφαίνεται από αυτήν κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εκδίδει την προσβαλλόμενη πράξη, ώστε να καθίσταται δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, δεδομένου ότι το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του περιεχομένου της αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P,

Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 4ης Ιουλίου 2006, T-304/02, Hoek Loos κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-1887, σκέψη 58).

- 150 Κατά πάγια επίσης νομολογία, όταν μια απόφαση εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ αφορά πολλούς αποδέκτες και θέτει ζήτημα καταλογισμού της παραβάσεως, πρέπει να περιέχει επαρκή αιτιολογία ως προς καθένα των αποδεκτών της, ειδικότερα ως προς εκείνους οι οποίοι, κατά το γράμμα της ως άνω αποφάσεως, πρέπει να υποστούν τις συνέπειες της παραβάσεως αυτής (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 28ης Απριλίου 1994, T-38/92, AWS Benelux κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-211, σκέψη 26 και της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-330/01, Akzo Nobel κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3389, σκέψη 93).
- 151 Εν προκειμένω, από τη σύνοψη του τμήματος της προσβαλλόμενης αποφάσεως που αφορά τους αποδέκτες και εκτίθεται στις σκέψεις 25 έως 40 ανωτέρω καθώς και από τις διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 133 έως 146 ανωτέρω προκύπτει ότι, με την εν λόγω απόφαση, η Επιτροπή αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της να καταλογίσει στις προσφεύγουσες την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η WWTE. Η Επιτροπή εξέθεσε, παραπέμποντας στη νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου (νυν Γενικού Δικαστηρίου) τις αρχές που σκόπευε να εφαρμόσει προκειμένου να καθορίσει τους εν λόγω αποδέκτες. Όσον αφορά ειδικότερα τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή διέκρινε δύο περιόδους, εκ των οποίων η πρώτη εκτείνεται από το 1995 μέχρι τον Μάιο του 1998 και η δεύτερη από τον Μάιο του 1998 μέχρι την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Ως προς την πρώτη περίοδο, η Επιτροπή, αφού επισήμανε ότι η WWTE τότε ελεγχόταν από κοινού από τις προσφεύγουσες, αφενός, και από τον πρόεδρό της και δύο μέλη της οικογενείας του, αφετέρου, έκρινε ότι είχε στη διάθεσή της πραγματικά στοιχεία που αποδείκνυαν ότι οι προσφεύγουσες ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE, και εξέθεσε τα στοιχεία αυτά. Όσον αφορά δε τη δεύτερη περίοδο, καταρχάς, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι προσφεύγουσες κατείχαν τότε σχεδόν το σύνολο (για ορισμένους μήνες) και έπειτα το σύνολο του κεφαλαίου της WWTE, και, ως εκ τούτου, είχαν τον αποκλειστικό έλεγχο της εταιρίας αυτής. Εν συνεχεία, το θεσμικό αυτό όργανο θεώρησε αποδεδειγμένη την εκ μέρους των προσφευγουσών άσκηση

καθοριστικής επιρροής στην εμπορική πολιτική της WWTE, στηριζόμενο συναφώς όχι μόνο στο τεκμήριο που απορρέει από την κατοχή του συνόλου (ή σχεδόν του συνόλου) του κεφαλαίου της θυγατρικής, αλλά επίσης σε ορισμένα πρόσθετα στοιχεία που επιβεβαιώνουν το εν λόγω τεκμήριο. Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι κανένα από τα επιχειρήματα που προέβαλε η SCC με το έγγραφό της απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων δεν παρέχει τη δυνατότητα να συναχθεί αντίθετο συμπέρασμα.

- 152 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

Επί της νομιμότητας της μεθόδου που εφάρμοσε εν προκειμένω η Επιτροπή και επί του δευτέρου λόγου

- 153 Πρέπει να εξεταστεί η νομιμότητα, υπό το πρίσμα του άρθρου 81, παράγραφος 2, ΕΚ και του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, της μεθόδου που εφάρμοσε εν προκειμένω η Επιτροπή προκειμένου να καθορίσει αν είναι καταλογιστέα στη μητρική εταιρία η ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε θυγατρική της, κατά τα προεκτεθέντα στις σκέψεις 134 έως 136, 140, 141 και 146 ανωτέρω.

- 154 Συναφώς, αρκεί η διαπίστωση ότι η εν λόγω μέθοδος –υπό την επιφύλαξη της απαντήσεως στο ερώτημα αν η μέθοδος αυτή εφαρμόστηκε ορθώς στην περίπτωση των προσφευγουσών, ερώτημα που θα εξεταστεί ακολούθως– είναι απολύτως σύμφωνη με τις αρχές που έχει καθιερώσει η νομολογία στον τομέα αυτό και οι οποίες υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 122 έως 132 ανωτέρω.

- 155 Ασφαλώς, προκειμένου για την ειδική περίπτωση μητρικής εταιρίας κατέχουσας το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, η Επιτροπή, ενεργώντας με σύνεση, δεν στηρίχθηκε αποκλειστικά στο τεκμήριο που καθιέρωσε η νομολογία (βλ. σκέψεις 129 και 130 ανωτέρω) για να αποδείξει ότι η πρώτη ασκεί εμπράκτως καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική της δεύτερης, αλλά έλαβε επίσης υπόψη πρόσθετα πραγματικά στοιχεία που επιβεβαιώνουν την άσκηση αυτή. Εντούτοις, πράττοντας κατά τον τρόπο αυτό, η Επιτροπή αύξησε απλώς το επίπεδο απόδειξης που απαιτείται για να θεωρηθεί αποδεδειγμένη η συνδρομή της προϋποθέσεως που αφορά την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής, σεβόμενη ταυτοχρόνως πλήρως τη θεμελιώδη έννοια της οικονομικής οντότητας που στηρίζει όλη τη νομολογία σχετικά με τον καταλογισμό της ευθύνης για παραβάσεις στα νομικά πρόσωπα που συνιστούν μία και μόνη επιχείρηση.
- 156 Τέλος, επισημαίνεται ότι, οσάκις, σε μια υπόθεση με αντικείμενο παράβαση στην οποία εμπλέκονται πολλές διαφορετικές επιχειρήσεις, η Επιτροπή υιοθετεί, εντός του πλαισίου που έχει οριοθετήσει η νομολογία, ορισμένη μέθοδο για να καθορίσει αν πρέπει να ενεργοποιηθεί η ευθύνη τόσο των θυγατρικών που υπήρξαν οι φυσικοί αυτοурγοί της παράβασης όσο και των μητρικών τους εταιριών, το θεσμικό αυτό όργανο οφείλει, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, να εφαρμόζει προς τούτο τα ίδια κριτήρια για όλες τις επιχειρήσεις.
- 157 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή οφείλει να τηρεί την αρχή της ίσης μεταχείρισεως, η οποία, κατά πάγια νομολογία, επιβάλλει να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς (απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Δεκεμβρίου 1984, 106/83, *Sermide*, Συλλογή 1984, σ. 4209, σκέψη 28, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-311/94, *BPB de Eendracht* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1129, σκέψη 309).
- 158 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή υποστηρίζει την ανωτέρω άποψη όταν, με την αιτιολογική σκέψη 384 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, επισημαίνει ότι «ακόμα και αν οι συγκεκριμένες περιστάσεις που είναι ικανές να οδηγήσουν την Επιτροπή [...] να καταλογίσει σε μητρική εταιρία την ευθύνη για τη συμπεριφορά της

θυγατρικής της ποικίλλουν ενδεχομένως από υπόθεση σε υπόθεση, εντούτοις δεν υπάρχει παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισεως εφόσον οι αρχές που διέπουν τον καταλογισμό της ευθύνης εφαρμόζονται κατά τρόπο ομοιόμορφο».

- 159 Από τις διαπιστώσεις που περιέχονται στις σκέψεις 137 έως 139 και 142 έως 145 ανωτέρω συνάγεται ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εφάρμοσε τις ίδιες αρχές σε όλες τις ενδιαφερόμενες μητρικές εταιρίες προκειμένου να καθορίσει αν έπρεπε να τους καταλογιστεί η ευθύνη για την παράβαση που διέπραξαν οι θυγατρικές τους. Ειδικότερα, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, δεν προκύπτει ότι, ως προς το ζήτημα του καταλογισμού της ευθύνης, η Επιτροπή αντιμετώπισε διαφορετικά τις περιπτώσεις των προσφευγουσών, αφενός, και των Universal, Universal Leaf, Sepi ή Intabex, αφετέρου.
- 160 Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος, αντλούμενος από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισεως, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί της υπάρξεως οικονομικής οντότητας μεταξύ των προσφευγουσών και της WWTE

- 161 Απομένει να εξεταστεί αν η Επιτροπή εφάρμοσε ορθώς, σε καθεμία από τις προσφεύγουσες, τα κριτήρια που εκτίθενται στις σκέψεις 134 έως 136, 140, 141 και 146 ανωτέρω προκειμένου να συναγάγει ότι υφίσταται ενιαία οικονομική οντότητα μεταξύ αυτών και της WWTE και, ως εκ τούτου, να κρίνει ότι ευθύνονται εις ολόκληρον για την παράβαση και για την καταβολή του προστίμου καθώς και να τις συμπεριλάβει στους αποδέκτες της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Εν συνεχεία, ενδεχομένως, θα πρέπει να εξακριβωθεί αν τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες και τα οποία εκτίθενται στις σκέψεις 74 έως 79 ανωτέρω, επιβεβαιώνουν την άποψή τους ότι η WWTE ενεργούσε αυτόνομα στην αγορά κατά την περίοδο εντός της οποίας διαπράχθηκαν οι παραβάσεις.

162 Όπως ακριβώς το έπραξε και η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, πρέπει να διακριθούν δύο περίοδοι, εκ των οποίων η πρώτη εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε λειτουργία η σύμπραξη των επιχειρήσεων μεταποίησης, μέχρι τις 5 Μαΐου 1998, και η δεύτερη από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως.

Επί της περιόδου που εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996 μέχρι τις 5 Μαΐου 1998

163 Δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ενώ προκύπτει και από τον φάκελο –ειδικότερα δε από τα στοιχεία που παρατίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 388 έως 390 της προσβαλλόμενης αποφάσεως και επαναλαμβάνονται στη σκέψη 34 ανωτέρω– ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου που εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996 μέχρι και τις 4 Μαΐου 1998, η WWTE ελεγχόταν από κοινού, αφενός, από την SCC –μέσω των TCLT και SCTC– και, αφετέρου, από τον πρόεδρο της WWTE και δύο μέλη της οικογενείας του.

164 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, η συνδρομή των ως άνω περιστάσεων ουδόλως αποκλείει το ενδεχόμενο να πληρούται η προϋπόθεση σχετικά με τη δυνατότητα ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στη συμπεριφορά της θυγατρικής (βλ. σκέψη 128 ανωτέρω). Ειδικότερα, δεν απαιτείται προς τούτο να διαπιστώνεται ύπαρξη αποκλειστικού ελέγχου της θυγατρικής εταιρίας από τη μητρική της.

165 Όταν μια επιχείρηση υπόκειται στον από κοινού έλεγχο δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων ή προσώπων, οι τελευταίες αυτές επιχειρήσεις ή πρόσωπα έχουν εξ ορισμού τη δυνατότητα να ασκούν καθοριστική επιρροή στην πρώτη επιχείρηση. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν αρκεί για να τους καταλογιστεί η ευθύνη για την παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού που διέπραξε η εταιρία που ελέγχουν από κοινού, δεδομένου ότι ο καταλογισμός αυτός απαιτεί την πλήρωση της προϋπόθεσης που αφορά την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής (βλ. σκέψη 28 ανωτέρω). Αν

τούτο ισχύει, οι διαφορετικές επιχειρήσεις ή πρόσωπα που ασκούν από κοινού τον έλεγχο μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για την παραβατική συμπεριφορά των θυγατρικών τους, όπως έχει κριθεί με την απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-314/01, Avebe κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. II-3085), με την οποία το Πρωτοδικείο επιβεβαίωσε το βάσιμο αποφάσεως της Επιτροπής περί καταλογισμού της ευθύνης για την παραβατική συμπεριφορά θυγατρικής σε δύο εταιρίες που συμμετείχαν αμφότερες κατά 50% στην εν λόγω θυγατρική και διέθεταν από κοινού εξουσία διευθύνσεως όσον αφορά τη διαχείριση των εμπορικών υποθέσεων της τελευταίας. Αν προκύψει ότι, στην πραγματικότητα, μόνο μια από τις επιχειρήσεις ή τα πρόσωπα που ελέγχουν από κοινού τη θυγατρική ασκεί εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της τελευταίας αυτής εταιρίας ή αν το δικαιολογούν άλλες περιστάσεις, η Επιτροπή μπορεί να κρίνει ότι για την παράβαση που διέπραξε η θυγατρική ευθύνεται εις ολόκληρον μόνον η εν λόγω επιχείρηση ή πρόσωπο.

166 Εν πάση περιπτώσει, όπως ορθώς υπογραμμίζει και η Επιτροπή με τα έγγραφά της, αν αποδειχτεί εν προκειμένω ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου που εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996 μέχρι και τις 4 Μαΐου 1998, οι προσφεύγουσες ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE, τούτο συνεπάγεται αναγκαστικά ότι ήταν σε θέση να το πράξουν.

167 Επομένως, το κύριο ζήτημα προς επίλυση είναι αν τα στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση αποδεικνύουν επαρκώς κατά νόμον ότι, κατά τη διάρκεια της οικείας περιόδου, οι προσφεύγουσες ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή.

168 Συναφώς, πρέπει εκ προοιμίου να απορριφθεί το επιχείρημα στο οποίο οι προσφεύγουσες θεμελιώνουν μεγάλο τμήμα της συλλογιστικής τους και το οποίο αντλείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς ότι οι εταιρίες αυτές έδωσαν εντολή στη WWTE να διαπράξει την παράβαση ή ότι εμπλέκονταν εμμέσως στην παράβαση αυτή.

- 169 Συγκεκριμένα, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 127 ανωτέρω, αυτό το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να απευθύνει μια απόφαση περί επιβολής προστίμου σε μητρική εταιρία δεν είναι η εκ μέρους της μητρικής παρακίνηση της θυγατρικής της να διαπράξει παράβαση ούτε, κατά μείζονα λόγο, η εμπλοκή της πρώτης στην παράβαση, αλλά το γεγονός ότι αυτές αποτελούν μία και μόνη επιχείρηση υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ. Για τους λόγους που εκτίθενται στη σκέψη 142 ανωτέρω, η διαπίστωση αυτή δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από το χωρίο της αιτιολογικής σκέψης 376 της προσβαλλόμενης αποφάσεως που επικαλούνται οι προσφεύγουσες (βλ. σκέψεις 59 και 82 ανωτέρω).
- 170 Πρέπει επίσης να απορριφθεί το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η καθοριστική επιρροή που πρέπει να ασκεί η μητρική προκειμένου να της καταλογιστεί η ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η θυγατρική της πρέπει να αφορά τις δραστηριότητες που εμπίπτουν στην εν στενή έννοια εμπορική πολιτική της εν λόγω θυγατρικής και οι οποίες, περαιτέρω, είναι άμεσα συνδεδεμένες με την παράβαση αυτή, εν προκειμένω, την αγορά ακατέργαστου καπνού (βλ. σκέψεις 60, 69, 73 και 77 ανωτέρω).
- 171 Συγκεκριμένα, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 126 ανωτέρω, για να προσδιοριστεί αν μια θυγατρική καθορίζει αυτόνομα τη συμπεριφορά της στην αγορά, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των λυσιτελών στοιχείων που αφορούν τις υφιστάμενες μεταξύ των δύο αυτών νομικών οντοτήτων οικονομικές, οργανωτικές και νομικές σχέσεις, τα οποία μπορεί να ποικίλουν αναλόγως των περιπτώσεων και, ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο περιοριστικής απαρίθμησης.
- 172 Τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, για να καταλήξει ότι, κατά τη διάρκεια της οικείας περιόδου, οι προσφεύγουσες ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE στην αγορά παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 391 της αποφάσεως αυτής και εμπίπτουν σε τρεις διαφορετικές κατηγορίες.

— Επί των καθηκόντων του V. στο εσωτερικό του ομίλου Standard

- 173 Πρώτον, η Επιτροπή προβάλλει ορισμένα στοιχεία σχετικά με τα καθήκοντα του V. στο εσωτερικό του ομίλου Standard.
- 174 Διαπιστώνεται ότι, όπως επισήμαναν και οι προσφεύγουσες με έγγραφο απαντήσεως σε αίτημα παροχής πληροφοριών που τους απηύθυνε η Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία και επιβεβαίωσαν με τα έγγρατά τους, ο V. ήταν, τουλάχιστον από την αρχή της περιόδου εντός της οποίας διαπράχθηκαν οι παραβάσεις, ένα από τα τέσσερα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της WWTE. Με το ίδιο έγγραφο απαντήσεως, οι προσφεύγουσες διευκρίνισαν ότι, κατά διαφορετικές χρονικές στιγμές μιας περιόδου που άρχισε στις 30 Σεπτεμβρίου 1989, ο V. είχε επίσης υπάρξει μέλος του διοικητικού συμβουλίου τεσσάρων άλλων θυγατρικών του ομίλου Standard εγκατεστημένων στην Ιταλία και στην Ελλάδα. Τα στοιχεία αυτά συνάδουν απολύτως με τα όσα υποστήριξαν οι προσφεύγουσες με το έγγραφό τους απαντήσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και επανέλαβαν με το υπόμνημά τους απαντήσεως, ότι ο V. είχε «ρόλο εκπροσώπου στην Ευρώπη» τον οποίο εκπλήρωνε μέσω της παρουσίας του στα διοικητικά συμβούλια των διαφόρων αυτών θυγατρικών και ο οποίος συνίστατο στο καθήκον του «να συντονίζει τις πωλήσεις μεταποιημένου καπνού μέσω του δικτύου διεθνών πωλήσεων της SCC» στην Ευρώπη.
- 175 Διαπιστώνεται επίσης ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν την άποψη που διατυπώνει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ότι ο V. είχε τη «γενική ευθύνη των δραστηριοτήτων του ομίλου [Standard] στην Ευρώπη». Οι προσφεύγουσες αρκούνται να προβάλουν, αφενός, ότι η κατάσταση του V. δεν είναι συγκρίσιμη με αυτήν των διευθυντικών στελεχών στα οποία αναφέρεται η προπαρατεθείσα στη σκέψη 64 ανωτέρω απόφαση του Πρωτοδικείου ABB Asea Brown Boveri κατά Επιτροπής, με αποτέλεσμα η Επιτροπή να μην δύναται να αντλήσει επιχειρήματα από την απόφαση αυτή, και, αφετέρου, ότι η εν λόγω θέση είναι πολύ αόριστη και δεν αποδεικνύει ότι η SCTC είχε δώσει εντολή στην WWTE να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό. Προστίθεται επίσης ότι, με το δικόγραφο της προσφυγής, οι ίδιες οι προσφεύγουσες χαρακτηρίζουν τον V. ως «διευθυντικό στέλεχος υπεύθυνο για τις δραστηριότητες του ομίλου στην Ευρώπη».

- 176 Με τα έγγραφά τους, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν ούτε την άποψη που διατυπώνει επίσης η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 391 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, ότι ο V. ενεργούσε ως εκπρόσωπος της SCC και ήταν «υπεύθυνος για τις επαφές μεταξύ της WWTE και των μητρικών της εταιριών». Οι προσφεύγουσες αρκούνται εκ νέου να προβάλλουν ότι η εν λόγω θέση είναι πολύ αόριστη και δεν αποδεικνύει ότι οι εταιρίες αυτές έδωσαν εντολή στην WWTE να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό.
- 177 Είναι αληθές ότι ο V. δεν εργαζόταν σε καμία από τις προσφεύγουσες –αλλά στην SCTL, θυγατρική της SCTC κατά 100%– και ότι δεν περιλαμβανόταν στον κατάλογο των «corporate directors» ή «corporate officers» της SCC που κοινοποίησε η εταιρία αυτή στην Επιτροπή κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Παρά ταύτα, τα καθήκοντα που ασκούσε και οι ευθύνες που είχε στο εσωτερικό του ομίλου Standard ήταν εξαιρετικής σημασίας, στο μέτρο ειδικότερα που αφορούσαν έναν από τους δύο κύριους τομείς δραστηριοτήτων του ομίλου και το σύνολο του ευρωπαϊκού εδάφους.
- 178 Η σπουδαιότητα του ρόλου του V. στο εσωτερικό του ομίλου Standard υπογραμμίζεται περαιτέρω από το γεγονός ότι, στις ετήσιες εκθέσεις της SCC για τα έτη 1999 έως 2001, αναγράφεται ως ιδιότητα του V. αυτή του «αντιπροέδρου και περιφερειακού διευθυντή Ευρώπης» του αρμόδιου για τον καπνό τμήματος της εταιρίας αυτής. Η διαβεβαίωση των προσφευγουσών ότι ο τίτλος αυτός δεν υπήρχε στην πραγματικότητα και ότι απονεμήθηκε στον V. με σκοπό τη βελτίωση της δημόσιας εικόνας του δεν πείθει.
- 179 Λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών αυτών στοιχείων, ευλόγως μπορούσε να θεωρηθεί ότι ο V. αποτελούσε διευθυντικό στέλεχος του ομίλου Standard. Ως εκ τούτου, ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι υπήρχε άμεση σχέση μεταξύ της SCC, μητρικής εταιρίας και ηγετικής του ομίλου αυτού, και του V.
- 180 Η περίπτωση αυτή, μαζί με το γεγονός ότι ο V. ήταν ένα εκ των τεσσάρων μελών του διοικητικού συμβουλίου της WWTE, συνιστά ισχυρή ένδειξη ότι η SCC ασκούσε καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE στην αγορά.

— Επί των πρακτικών της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTW της 25ης και 26ης Μαρτίου 1996

- 181 Δεύτερον, η Επιτροπή στηρίζεται στα πρακτικά της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTE της 25ης και 26ης Μαρτίου 1996, τα οποία συντάχθηκαν τόσο στην ισπανική όσο και στην αγγλική γλώσσα.
- 182 Συναφώς, επισημαίνεται ότι από ορισμένα χωρία των πρακτικών, που περιέχονται στο σημείο 2, υπό τον τίτλο «Διαδικασία σχετική με τις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου» προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της εν λόγω συνεδριάσεως, τα δύο μέλη του διοικητικού συμβουλίου της WWTE που διόρισε ο όμιλος Standard ενέμειναν στο γεγονός ότι η εταιρία αυτή δεν μπορούσε να ενεργήσει ανεξάρτητα από την SCTC. Έτσι, ο V. τόνισε ότι, μολονότι η WWTE αποτελεί «αυτόνομη οντότητα με δική της ταυτότητα», εντούτοις, αποτελεί «επίσης θυγατρική της SCTC» με αποτέλεσμα να οφείλει «να συμβαδίζει με την νοοτροπία της SCTC». Ο δε C. υπογράμμισε ότι, «ακόμα και αν σε όλα τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου [της WWTE] είχαν ανατεθεί εξουσίες και ευθύνες, εντούτοις, τα εν λόγω μέλη δεν είχαν ελευθερία να λαμβάνουν όλες τις αποφάσεις και, ως εκ τούτου, έπρεπε να συμβουλευονται σε πληθώρα περιπτώσεων τα ιεραρχικώς ανώτερα όργανα της SCTC.»
- 183 Από άλλα χωρία των πρακτικών προκύπτει ότι, για μια σειρά ζητημάτων ή δαπανών, η WWTE έπρεπε να συμβουλευέται την SCTC ή να λαμβάνει την προηγούμενη έγκρισή της.
- 184 Επομένως, πρώτον, στο σημείο 3, υπό τον τίτλο «Διαδικασίες πωλήσεων», αναφέρεται ότι «ουδεμία ποσότητα καπνού πρέπει να εξάγεται χωρίς να συνοδεύεται από έντυπο φέρον δύο υπογραφές, η μορφή του οποίου θα καθοριστεί μετά την επίσκεψη του [E., προσκεκλημένου να συμμετάσχει στην επίμαχη συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου της WWTE] στο Godalming [έδρα της SCTC στο Ηνωμένο Βασίλειο] αυτή την εβδομάδα» και ότι «το έντυπο αυτό θα πρέπει να συμπληρωθεί από τον [D., ένα από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της WWTE] μετά τον έλεγχο όλων σχετικών στοιχείων από τον [A.] στο Godalming.»

- 185 Δεύτερον, όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, στο έγγραφο των πρακτικών επισημαίνονται τα εξής: «Προς το παρόν, αδυνατούμε να πράξουμε οτιδήποτε διότι δεν είμαστε σε θέση να υποθηκεύσουμε τα στοιχεία ενεργητικού κατόπιν των οδηγιών της SCTC.» Αναφέρεται επίσης ότι ο F. θα μεταβεί στο Godalming για να εξετάσει το ζήτημα αυτό μαζί, μεταξύ άλλων, με τον M. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο M. ήταν, κατά την περίοδο εντός της οποίας διαπράχθηκαν οι παραβάσεις, ένας από τους «corporate officers» και αντιπροέδρους της SCC καθώς και ταμίας της εταιρίας αυτής.
- 186 Τρίτον, σε έναν πίνακα που περιλαμβάνεται στο σημείο 10 των πρακτικών απαριθμείται σειρά επενδυτικών έργων που χρήζουν «τελικής εγκρίσεως της SCTC.» Ως προς το σημαντικότερο έργο, εν προκειμένω την κατασκευή νέας αποθήκης, οι V. και M. επισήμαναν ότι «η έγκριση της δαπάνης αυτής από τη SCTC κατά τη διάρκεια της παρούσας χρήσης θα είναι ενδεχομένως εξαιρετικά δυσχερές». Στο ίδιο σημείο 10 αναφέρεται ότι μια επένδυση σχετική με μεταφορά «αξόνων» από έναν τομέα εκμεταλλεύσεως σε άλλον «κατά πάσα πιθανότητα θα εγκρινόταν ταχύτατα από την SCTC λαμβανομένης υπόψη της άμεσης ανάγκης για το έργο αυτό.»
- 187 Τα στοιχεία που εκτίθενται στις σκέψεις 182 έως 186 ανωτέρω συνιστούν ισχυρές ενδείξεις ότι η SCC ασκούσε καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE στην αγορά. Το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι η συμβουλή της SCTC λαμβανόταν, και η έγκρισή της ήταν αναγκαία, μόνο για ζητήματα άσχετα προς την αγορά ακατέργαστου καπνού, όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι πωλήσεις μεταποιημένου καπνού, στερούνται λυσιτέλειας για τους λόγους που αναλύονται στις σκέψεις 170 και 171 ανωτέρω. Όσον αφορά το επιχείρημα ότι η προηγούμενη έγκριση της SCTC ήταν απαραίτητη μόνο στις περιπτώσεις των έκτακτων δαπανών, αυτό δεν στηρίζεται σε πραγματικά περιστατικά δεδομένου ότι ο πίνακας που περιλαμβάνεται στο σημείο 10 των πρακτικών απαριθμεί επενδυτικά έργα το κόστος των οποίων κυμαίνεται μεταξύ 1 220 και 1 056 911 δολαρίων Αμερικής (USD), μεταξύ των οποίων καταλέγονται και χαμηλά ποσά το ύψος των οποίων δεν υπερβαίνει καν τα 4 800, 5 600 ή 6 504 USD.
- 188 Το συμπέρασμα που εκτίθεται στη σκέψη 187 ανωτέρω επιβεβαιώνεται και από λοιπές ενδείξεις περιλαμβανόμενες στα επίμαχα πρακτικά. Έτσι, αφενός, από το σημείο 4

των πρακτικών αυτών προκύπτει ότι ο κώδικας συμπεριφοράς ο οποίος επιβαλλόταν στο προσωπικό της SCTC προοριζόταν να εφαρμοστεί επίσης στο προσωπικό της WWTE, καθόσον είχε συμφωνηθεί, κατόπιν ορισμένων αντιρρήσεων που διατύπωσε ο πρόεδρος της WWTE, να μεταφραστεί ο κώδικας αυτός από τα αγγλικά στα ισπανικά. Αφετέρου, από το σημείο 7 των εν λόγω πρακτικών προκύπτει ότι το διοικητικό συμβούλιο της WWTE εξέτασε την οικονομική και εμπορική κατάσταση της SCTC.

- 189 Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι τα επίμαχα πρακτικά αναφέρουν ότι το διοικητικό συμβούλιο της WWTE προετοίμασε τη στρατηγική αγορών ακατέργαστου καπνού για τη συγκομιδή του έτους 1996 στην Ισπανία. Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται ρητή μνεία στη συνεδρίαση της συμπράξεως των επιχειρήσεων μεταποίησης που έλαβε χώρα στις 13 Μαρτίου 1996 στην Μαδρίτη, ως ακολούθως:

«Πριν λίγες εβδομάδες πραγματοποιήθηκε στη Μαδρίτη συνεδρίαση με τη συμμετοχή όλων των αγοραστριών επιχειρήσεων η οποία αποσκοπούσε στην επίτευξη διαφόρων συμφωνιών σχετικά με τη στρατηγική συνάψεως των συμβάσεων για τη συγκομιδή [του 1996]. Σε τεταμένη ατμόσφαιρα, οι μόνες προφορικές συμφωνίες που συνάφθηκαν ήταν οι εξής:

1. ελάχιστη τιμή 3 [ισπανικών πεσετών (ESP)] ανά kg για το προϊόν FCV [flue cured Virginia]
2. αποκαλύφθηκαν οι προθέσεις όλων των εταιριών ως προς τη μέση τιμή

Δυστυχώς, δεν μπόρεσε να επιτευχθεί συμφωνία όσον αφορά την κατανομή του ισπανικού καπνού μεταξύ των τεσσάρων αγοραστριών επιχειρήσεων.»

190 Επομένως, είναι προφανές ότι οι εκπρόσωποι του ομίλου Standard που αποτελούσαν μέλη του διοικητικού συμβουλίου της WWTE ήταν ενημερωμένοι για τις πρακτικές της συμπράξεως των επιχειρήσεων μεταποιήσεως. Έτι περαιτέρω, όπως θα εκτεθεί λεπτομερέστερα με τις σκέψεις 192 και 193 κατωτέρω, από άλλα στοιχεία του φακέλου της Επιτροπής προκύπτει ότι ο V. είχε, επιπλέον, προσωπική ενημέρωση, πέραν των συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου της WWTE, σχετικά με ορισμένες πτυχές της συμπράξεως αυτής. Δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι οι εν λόγω εκπρόσωποι ουδέποτε εξέφρασαν την αντίθεσή τους προς τις πρακτικές αυτές και ότι η SCC –παρά τον κίνδυνο ποινικών διώξεων ή αγωγών αποζημιώσεων τρίτων τον οποίο διέτρεχε συμπεριφερόμενη με τον τρόπο αυτό– ουδέν μέτρο έλαβε έναντι της WWTE με σκοπό να εμποδίσει την εξακολούθηση της εμπλοκής της στην παράβαση. Η Επιτροπή θεμιτώς μπορούσε να συναγάγει ότι η SCC ενέκρινε σιωπηρώς την εν λόγω συμμετοχή και να θεωρήσει ότι η εν λόγω συμπεριφορά συνιστά πρόσθετη ένδειξη της ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στη συμπεριφορά της θυγατρικής της.

— Επί των τηλεομοιοτυπιών που απέστειλε ο πρόεδρος της WWTE στον V.

191 Τρίτον, η Επιτροπή επικαλείται τέσσερις τηλεομοιοτυπίες που απέστειλε ο πρόεδρος της WWTE στον V.

192 Με την πρώτη τηλεομοιοτυπία, από 28 Οκτωβρίου 1996, που απεστάλη στην SCTC υπ' όψιν του V., ο S. ενημερώνει τον παραλήπτη, μεταξύ άλλων, για το αποτέλεσμα των αγορών καπνού κατά την περίοδο 1996 και για τις καταβαλλόμενες από κάθε ισπανική επιχείρηση μεταποιήσεως μέσες τιμές, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό λεπτομέρειες ως προς ορισμένες πτυχές της συμπράξεως των επιχειρήσεων μεταποιήσεως. Με τη δεύτερη τηλεομοιοτυπία, από 6 Οκτωβρίου 1997, απευθυνόμενη στην «Standard Commercial – UK» –αναφορά με την οποία πρέπει κατά πάσα πιθανότητα να θεωρηθεί ότι νοείται η SCTC, η οποία ασκούσε δραστηριότητες στο Ηνωμένο Βασίλειο (βλ. σκέψη 184 ανωτέρω) και ήταν η μητρική εταιρία της εταιρίας όπου εργαζόταν ο V. (βλ. σκέψη 177 ανωτέρω)–, ο S. παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες ως προς μια συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε μεταξύ της WWTE, της Cetarsa και της Agroexpansión στο τέλος του Σεπτεμβρίου 1997 κατά τη διάρκεια της οποίας οι εταιρίες αυτές συμφώνησαν να ανταλλάξουν πληροφορίες για τις τιμές και τις ποσότητες αγοράς κατεργασμένου καπνού. Με την τρίτη τηλεομοιοτυπία, από

8 Οκτωβρίου 1997, απευθυνόμενη στην «Standard Commercial – UK», ο S. γνωστοποιεί στον V. αντίγραφο επιστολής που απέστειλε αυθημερόν στον πρόεδρο της Cetarsa και με το οποίο διαμαρτύρεται για το γεγονός ότι η τελευταία αυτή εταιρία δεν τηρεί τις συμφωνίες για τις τιμές που έχουν συναφθεί από τις επιχειρήσεις μεταποίησης. Τέλος, με την τέταρτη τηλεμοιοτυπία, από 10 Οκτωβρίου 1997, απευθυνόμενη στην «Standard Commercial – UK», ο S. ανακοινώνει στοιχεία που αφορούν τις ποσότητες κατεργασμένου καπνού που αγόραζαν οι επιχειρήσεις μεταποίησης και τις καταβαλλόμενες τιμές.

- ¹⁹³ Για τους λόγους που εκτέθηκαν στη σκέψη 190 ανωτέρω, το γεγονός –που ούτως ή άλλως δεν αμφισβητείται από τις προσφεύγουσες– ότι ο V. είχε ενημερωθεί προσωπικά, από τον πρόεδρο της WWTE, σχετικά με διάφορες πτυχές της συμπράξεως των επιχειρήσεων μεταποίησης μπορούσε θεμιτώς να θεωρηθεί πρόσθετη ένδειξη της εκ μέρους της SCC ασκήσεως καθοριστικής επιρροής στη συμπεριφορά της WWTE.

— Συμπέρασμα όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996 μέχρι τις 5 Μαΐου 1998

- ¹⁹⁴ Από τις περιεχόμενες στις σκέψεις 173 έως 193 εκτιμήσεις ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου που εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996 μέχρι και τις 4 Μαΐου 1998, η SCC και η SCTC ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE.

- ¹⁹⁵ Αντιθέτως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως ορθώς υπογραμμίζουν οι προσφεύγουσες, από κανένα από τα στοιχεία που επικαλείται η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορεί να συναχθεί ότι η TCLT –η οποία, κατά τις

προσφεύγουσες, αποτελεί επιχείρηση χωρίς δική της δραστηριότητα, η συμμετοχή της οποίας στην WWTE έχει αμιγώς οικονομικό χαρακτήρα— ασκούσε εμπράκτως, κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE στην αγορά. Συγκεκριμένα, τα εν λόγω στοιχεία αφορούν αποκλειστικά τις SCC και SCTC.

- ¹⁹⁶ Το γεγονός ότι η TCLT αποτελούσε τον κύριο πελάτη της WWTE από το 1996 έως το 1999 δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη από το Γενικό Δικαστήριο, δεδομένου ότι η Επιτροπή επικαλέστηκε για πρώτη φορά το γεγονός αυτό μόλις με το υπόμνημα αντικρούσεως, επιχειρώντας να καταλογίσει στην TCLT την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της. Επιπλέον, από τα πρακτικά της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTE που έλαβε χώρα στις 25 και 26 Μαρτίου 1996 προκύπτει ότι οι αγορές μεταποιημένου καπνού από την WWTE αποδόθηκαν στην TCLT αποκλειστικά για σκοπούς αμιγώς λογιστικής και φορολογικής φύσεως: «[κ]ατά το παρελθόν, η WWTE χρέωνε τις εν λόγω αγορές στην TCLT προκειμένου να εγγραφεί κέρδος στα λογιστικά βιβλία της WWTE». Ουδεμία παράδοση μεταποιημένου καπνού δεν πραγματοποιήθηκε ουσιαστικά στην TCLT. Εν πάση περιπτώσει, μολονότι το γεγονός αυτό μπορεί να αποτελέσει ένδειξη ενδιαφέροντος εκ μέρους της TCLT για την εμπορική πολιτική της WWTE, εντούτοις, δεν αρκεί αφ' εαυτού για να αποδείξει ότι η πρώτη αυτή εταιρία ασκούσε καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της τελευταίας.

- ¹⁹⁷ Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν μπορούσε βασίμως να καταλογίσει στην TCLT την παραβατική συμπεριφορά της WWTE για την περίοδο που εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996 μέχρι και τις 4 Μαΐου 1998 ούτε, ως εκ τούτου, να κρίνει ότι η εταιρία αυτή ευθύνεται εις ολόκληρον για την καταβολή του επιβληθέντος στην εν λόγω θυγατρική προστίμου όσον αφορά την ίδια περίοδο.

Επί της περιόδου που εκτείνεται από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως

- 198 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που παρατίθενται στην αιτιολογική σκέψη 393 της προσβαλλόμενης αποφάσεως (βλ. τις πρώτες τρεις περιπτώσεις της σκέψεως 38 ανωτέρω), μπορεί να θεωρηθεί ότι οι προσφεύγουσες κατείχαν σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της WWTE από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι τον Οκτώβριο του 1998 ενώ, από την ημερομηνία αυτή μέχρι και την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, οι εν λόγω εταιρίες κατείχαν το σύνολο του κεφαλαίου της WWTE.
- 199 Το ανωτέρω επιτείνεται από το γεγονός ότι, από τις 5 Μαΐου 1998, οι προσφεύγουσες διαθέτουν την απαιτούμενη πλειοψηφία για τη λήψη αποφάσεων της γενικής συνέλευσης της WWTE (αιτιολογική σκέψη 394 της προσβαλλόμενης αποφάσεως) και ότι στο διοικητικό συμβούλιο της WWTE συμμετέχουν δύο νέα μέλη, διορισθέντα από τη γενική συνέλευση της WWTE προς αντικατάσταση των μελών που εκπροσωπούσαν τους παλαιούς μετόχους της μειοψηφίας.
- 200 Υπό το πρίσμα των στοιχείων που εκτίθενται στις σκέψεις 198 και 199 ανωτέρω, είναι σαφές ότι, από τις 5 Μαΐου 1998, οι προσφεύγουσες είναι σε θέση να ασκούν καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE. Άλλωστε, οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν ρητώς το γεγονός αυτό με τα έγγραφά τους.
- 201 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί, όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι την έκδοση της προσβαλλόμενης αποφάσεως, αν, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, συνέτρεχε η προϋπόθεση περί της έμπρακτης ασκήσεως καθοριστικής επιρροής για καθεμία από τις προσφεύγουσες.
- 202 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή, έχοντας υποστηρίξει διαφορετική άποψη με τα έγγραφά της (βλ. σκέψη 105 ανωτέρω), παραδέχτηκε, κατόπιν γραπτής ερωτήσεως που της έθεσε το Πρωτοδικείο, ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, όσον

αφορά τις θυγατρικές που ελέγχονται κατά 100% από τις μητρικές τους, επέλεξε να μην αρκестεί να στηριχθεί στο τεκμήριο για το οποίο γίνεται λόγος στις σκέψεις 129, 130 και 140 ανωτέρω προκειμένου να καταλογίσει στις μητρικές την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξαν οι θυγατρικές τους, αλλά να λάβει επίσης υπόψη πρόσθετα στοιχεία που αποδείκνυαν την έμπρακτη άσκηση καθοριστικής επιρροής (βλ. σκέψεις 118 και 147 ανωτέρω). Από διάφορες αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι αυτή είναι πράγματι η προσέγγιση που σκόπευε να ακολουθήσει εν προκειμένω η Επιτροπή (σκέψεις 141 έως 145 ανωτέρω).

²⁰³ Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν τα στοιχεία που περιέλαβε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση αποδεικνύουν επαρκώς κατά νόμον ότι, κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, οι προσφεύγουσες ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE. Τα στοιχεία αυτά περιέχονται στις αιτιολογικές σκέψεις 396 και 398 της προσβαλλόμενης απόφασης καθώς και στις υποσημειώσεις 313 και 314 της ίδιας απόφασης.

– Επί της συμβολής του V. στη σύναψη των συμβάσεων καλλιέργειας

²⁰⁴ Το πρώτο στοιχείο που επικαλείται η Επιτροπή είναι το γεγονός, που παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 396 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι, από το 1998, ο V. «έχει αποφασιστική συμβολή στη σύναψη των συμβάσεων καλλιέργειας που συνομολογεί η WWTE με τις ομάδες παραγωγών.» Η υποσημείωση 313 της προσβαλλόμενης απόφασης παραπέμπει, συναφώς, σε ένα υπόμνημα της εκτελεστικής επιτροπής της SCTC απευθυνόμενο στον V., σχετικά με τις «ισπανικές συμβάσεις μακροπρόθεσμων προμηθειών», το οποίο χρονολογείται από τις αρχές του 1998.

- 205 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι σκοπός του εν λόγω υπομνήματος είναι στην πραγματικότητα να εξουσιοδοτήσει τον V. –υπό την ιδιότητά του ως «περιφερειακού διευθυντή Ευρώπης»– «να συνάπτει συμβάσεις προμηθειών με καλλιεργητές για την παράδοση καπνού στην [WWTE]». Το ίδιο έγγραφο παρέχει ακριβέστατες πληροφορίες για τους όρους υπό τους οποίους ο V. μπορεί να συνάπτει τις συμβάσεις αυτές και, ειδικότερα, για τον όγκο των αγορών, τις τιμές αγοράς, τα μπόνους ποιότητας και τις προκαταβολές που μπορούν να χορηγούνται στους παραγωγούς καθώς και για τις «εγγυήσεις για τις προκαταβολές» που μπορούν να ζητηθούν από τους τελευταίους.
- 206 Το εν λόγω υπόμνημα, πλην του ότι αντιφάσκει προς τη διαβεβαίωση των προσφευγουσών ότι ο V. ασχολούταν αποκλειστικά με τις πωλήσεις μεταποιημένου καπνού, αποδεικνύει σαφώς ότι η SCTC διαδραμάτιζε ενεργό ρόλο στην πολιτική αγοράς ακατέργαστου καπνού της WWTE και, ως εκ τούτου, ασκούσε εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της τελευταίας αυτής εταιρίας στην αγορά.
- 207 Το υπόμνημα αυτό παρέχει επίσης τη δυνατότητα να αποδειχτεί ότι η SCC ασκούσε εμπράκτως τέτοια επιρροή. Συναφώς, αφενός, διαπιστώνεται ότι το υπόμνημα αυτό έπρεπε να υπογραφεί από τον H., πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρίας αυτής, και τον M., ένα από τρία μέλη της εκτελεστικής της επιτροπής. Αφετέρου, ο V. –στον οποίο είχε επομένως ανατεθεί η εξουσία συνάψεως ορισμένων συμβάσεων προμηθειών ακατέργαστου καπνού– εξακολουθούσε, εκείνο το χρονικό διάστημα, να είναι ταυτοχρόνως μέλος του διοικητικού συμβουλίου της WWTE και να συνδέεται άμεσα με την SCC, της οποίας ήταν ένας εκ των αντιπροέδρων (βλ. σκέψεις 174 έως 179 ανωτέρω).
- 208 Οι διαπιστώσεις αυτές δεν μπορούν αν τεθούν υπό αμφισβήτηση με το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι οι παραβάσεις που αποτελούν αντικείμενο της προσβαλλόμενης απόφασης αφορούν αποκλειστικά τις συμβάσεις καλλιέργειας μονοετούς διάρκειας, ενώ οι συμβάσεις τις οποίες αφορά το υπόμνημα της εκτελεστικής επιτροπής της SCTC του 1998 είχαν τριετή ή μεγαλύτερη διάρκεια. Συγκεκριμένα, ο

καταλογισμός της ευθύνης για την παραβατική συμπεριφορά θυγατρικής εταιρίας στη μητρική της δεν απαιτεί να αποδειχτεί ότι η μητρική εταιρία επηρεάζει την πολιτική της θυγατρικής της στον συγκεκριμένο τομέα στον οποίο σημειώνεται η παράβαση (βλ. σκέψεις 170 και 171 ανωτέρω).

- 209 Για τους ίδιους λόγους με εκείνους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 168 και 169 ανωτέρω, δεν ασκεί επιρροή ούτε το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι οι ισπανικές συμβάσεις μακροπρόθεσμων προμηθειών δεν αποδεικνύουν ότι οι εν λόγω εταιρίες έδωσαν εντολή στην WWTE να διαπράξει την παράβαση.

— Επί του εγχειριδίου της WWTE

- 210 Το δεύτερο στοιχείο που επικαλείται η Επιτροπή είναι το γεγονός, που παρατίθεται στην αιτιολογική σκέψη 398 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι το εγχειρίδιο της WWTE προβλέπει ότι «[ο] πρόεδρος, μαζί με τον διευθυντή αγορών, ευθύνονται άμεσα για τη διαδικασία συνάψεως των συμβάσεων αφού λάβουν προηγουμένως τη σύμφωνη γνώμη της μητρικής εταιρίας, η οποία εγκρίνει τον προϋπολογισμό για την ερχόμενη περίοδο ετησίως κάθε Μάρτιο».
- 211 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σύμφωνα με τις εξηγήσεις που έδωσαν οι ίδιες οι προσφεύγουσες, κατ' εφαρμογή της διατάξεως αυτής, απόκειται στην SCTC να συγκατατεθεί, στο πλαίσιο της διαδικασίας εγκρίσεως του ετήσιου προϋπολογισμού της WWTE και πριν την έναρξη της διαδικασίας συνάψεως των συμβάσεων, για τις ανώτατες ποσότητες ακατέργαστου καπνού που μπορούσαν να αγοραστούν από την εταιρία αυτή στην Ισπανία (βλ. σκέψη 73 ανωτέρω). Επομένως, απόκειται στην SCTC να εγκρίνει τον προϋπολογισμό για την αγορά ακατέργαστου καπνού προκειμένου να μπορέσει ο πρόεδρος της WWTE να κινήσει τη διαδικασία συνάψεως των συμβάσεων. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει σαφώς ότι η SCTC ασκούσε εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE στην αγορά.

212 Όσον αφορά το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι το εγχειρίδιο της WWTE στερείται αποδεικτικής αξίας ως προς την περίοδο που εκτείνεται από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι το 2000, καθόσον χρονολογείται μόλις από το τελευταίο αυτό έτος, αρκεί η επισήμανση ότι το εν λόγω εγχειρίδιο συνιστά αποδεικτικό στοιχείο που επιρρωννύει την αξία του υπομνήματος της εκτελεστικής επιτροπής της SCTC προς τον V., για το οποίο γίνεται λόγος στη σκέψη 204 ανωτέρω και το οποίο είναι από μόνο του ικανό να αποδείξει την έλλειψη εμπορικής αυτονομίας της WWTE από το 1998 (βλ. σκέψεις 206 και 207 ανωτέρω).

213 Τέλος, το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι το εγχειρίδιο της WWTE δεν αποδεικνύει επαρκώς ότι η SCTC έδωσε εντολή στην εταιρία αυτή να υιοθετήσει συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό πρέπει να απορριφθεί για τους ίδιους λόγους με εκείνους που εκτίθενται στις σκέψεις 168 και 169 ανωτέρω.

— Επί των πρακτικών της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTE της 20ής Ιανουαρίου 2000

214 Το τρίτο στοιχείο που περιέλαβε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση είναι το γεγονός, του οποίου γίνεται μνεία στην υποσημείωση 314 της αποφάσεως αυτής, ότι από τα πρακτικά της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTE της 20ής Ιανουαρίου 2000 προκύπτει ότι το πρόγραμμα δραστηριοτήτων της εταιρίας αυτής για το φορολογικό έτος 2001 εγκρίθηκε «υπό την επιφύλαξη τροποποιήσεων προτεινόμενων από τη μητρική εταιρία», ήτοι, κατά τα ίδια τα στοιχεία των προσφευγουσών, την SCTC.

215 Το στοιχείο αυτό απλώς επιβεβαιώνει ότι η SCTC ασκούσε εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της WWTE.

216 Παρατηρείται ότι τα πρακτικά για τα οποία γίνεται λόγος στη σκέψη 214 ανωτέρω περιέχουν κι άλλα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η εμπορική πολιτική της WWTE αποτελούσε αντικείμενο ελέγχου εκ μέρους ορισμένων από τις μητρικές της εταιρίες. Έτσι, αναφέρεται ότι ο «[V.] είχε επιβεβαιώσει ότι θα αναλάμβανε να αποστείλει το σχέδιο καλλιέργειας στο Wilson [ήτοι, τον τόπο όπου βρίσκεται η έδρα των SCC και SCTC] και ήλπιζε ότι θα εγκρινόταν τον Μάρτιο».

— Συμπέρασμα όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως

217 Από τα στοιχεία που εκτίθενται στις σκέψεις 204 έως 216 ανωτέρω, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η SCC και η SCTC κατείχαν, αρχικώς, σχεδόν το σύνολο και, εν συνεχεία, το σύνολο του κεφαλαίου της WWTE κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι, κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, οι δύο πρώτες εταιρίες ασκούσαν εμπράκτως καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της τρίτης.

218 Αντιθέτως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, όπως ορθώς υπογραμμίζουν οι προσφεύγουσες, από κανένα από τα στοιχεία που επικαλείται η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορεί να συναχθεί ότι η TCLT ασκούσε εμπράκτως τέτοια επιρροή κατά τη διάρκεια της περιόδου που εκτείνεται από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Συναφώς, η Επιτροπή δεν μπορεί να στηρίζει στο γεγονός και μόνον ότι η TCLT κατείχε το σύνολο του κεφαλαίου της WWTE, καθόσον κάτι τέτοιο συνεπάγεται διακριτική μεταχείριση εις βάρος της TCLT τόσο ως προς την Intabex (βλ. σκέψη 143 ανωτέρω) όσο και ως προς τις Universal και Universal Leaf (βλ. σκέψη 142 ανωτέρω).

219 Συνεπώς, η Επιτροπή δεν μπορούσε βασίμως να καταλογίσει στην TCLT την ευθύνη για την παραβατική συμπεριφορά της WWTE για την περίοδο που μνημονεύεται στη σκέψη 218 ανωτέρω ούτε, ως εκ τούτου, να κρίνει ότι η εταιρία αυτή ευθύνεται εις ολόκληρον για την καταβολή του επιβληθέντος στην εν λόγω θυγατρική προστίμου όσον αφορά την ίδια περίοδο.

Επί των επιχειρημάτων που επικαλούνται οι προσφεύγουσες προκειμένου να αποδείξουν ότι η WWTE ενεργούσε αυτόνομα στην αγορά κατά την περίοδο εντός της οποίας διαπράχθηκαν οι παραβάσεις

- 220 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι τα στοιχεία που εκτίθενται στις σκέψεις 75 έως 79 ανωτέρω αποδεικνύουν ότι, κατά την περίοδο εντός της οποίας διαπράχθηκαν οι παραβάσεις, η WWTE ήταν «σε μεγάλο βαθμό» αυτόνομη σε σχέση με την SCTC ενώ, ως προς τις SCC και TCLT, απολάμβανε καθεστώς «σχεδόν πλήρους» αυτονομίας.
- 221 Λαμβανομένου υπόψη ότι κρίθηκε ότι η TCLT δεν μπορούσε να θεωρηθεί υπεύθυνη για την παραβατική συμπεριφορά της WWTE (βλ. σκέψεις 195 έως 197, 218 και 219 ανωτέρω), παρέλκει η εξέταση του παρόντος ερωτήματος στο μέτρο που αφορά την TCLT.
- 222 Πρώτον, διαπιστώνεται ότι το γεγονός καθαυτό ότι μια θυγατρική έχει τη δική της τοπική διεύθυνση και ίδιους πόρους δεν αποδεικνύει ότι η εταιρία αυτή καθορίζει αυτόνομα τη συμπεριφορά της στην αγορά σε σχέση με τις μητρικές της εταιρίες. Έτσι, εν προκειμένω, μολονότι, ασφαλώς, η WWTE τελούσε υπό τέτοιο καθεστώς, εντούτοις, γεγονός παραμένει ότι έπρεπε να λαμβάνει την προηγούμενη γνώμη ή έγκριση της SCTC για σειρά ζητημάτων και δαπανών (βλ. σκέψεις 183 έως 187 ανωτέρω), ότι ο πρόεδρος της δεν μπορούσε να κινήσει τη διαδικασία συνάψεως των συμβάσεων αγοράς ακατέργαστου καπνού πριν την εκ μέρους της SCTC έγκριση του αντίστοιχου κονδυλίου από τον προϋπολογισμό (βλ. σκέψεις 210 και 211 ανωτέρω) και ότι η SCC και η SCTC είχαν ενεργή ανάμειξη στην πολιτική αγοράς ακατέργαστου καπνού (βλ. σκέψεις 204 έως 207 ανωτέρω).
- 223 Δεύτερον, όσον αφορά το επιχείρημα ότι οι αγορές ακατέργαστου καπνού ενέπιπταν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της WWTE, επισημαίνεται ότι, όπως αναγνωρίζουν και οι ίδιες οι προσφεύγουσες και εκτέθηκε στις σκέψεις 210 και 211 ανωτέρω, η SCTC όφειλε να εγκρίνει τον ετήσιο προϋπολογισμό της WWTE πριν την έναρξη της διαδικασίας συνάψεως των συμβάσεων. Επομένως, είναι σαφές ότι η WWTE δεν δρούσε αυτόνομα όσον αφορά την αγορά ακατέργαστου καπνού. Εν πάση

περιπτώσει, η αυτονομία της θυγατρικής δεν μπορεί να εκτιμάται αποκλειστικά υπό το πρίσμα της αγοράς προϊόντος στην οποία διαπράχθηκε η παράβαση.

- ²²⁴ Τρίτον, για τους ίδιους λόγους με εκείνους που εκτίθενται στις σκέψεις 222 και 223 ανωτέρω, οι προσφεύγουσες δεν μπορούν λυσιτελώς να επικαλούνται το γεγονός ότι ο όμιλος Standard έχει αποκεντρωμένη διάρθρωση. Το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι οι δραστηριότητες της WWTE δεν αντιπροσωπεύουν παρά εντελώς ασήμαντο τμήμα των δραστηριοτήτων του ομίλου Standard δεν αποδεικνύει αφ' εαυτού ότι η SCC και η SCTC παραχώρησαν στην WWTE αυτονομία για να καθορίσει τη συμπεριφορά της στην αγορά.
- ²²⁵ Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι τα στοιχεία που προέβαλαν οι προσφεύγουσες δεν παρέχουν τη δυνατότητα να αποδειχτεί ότι η WWTE ενεργούσε αυτόνομα στην αγορά κατά την περίοδο εντός της οποίας διαπράχθηκαν οι παραβάσεις.

Συμπέρασμα

- ²²⁶ Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή καταλόγισε στις SCC και SCTC την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η WWTE κρίνοντας, ως εκ τούτου, ότι οι εταιρίες αυτές ευθύνονταν εις ολόκληρον για την καταβολή του προστίμου και περιλαμβάνοντάς τις στους αποδέκτες της προσβαλλόμενης αποφάσεως.
- ²²⁷ Αντιθέτως, η Επιτροπή δεν μπορούσε βασίμως να καταλήξει στο ίδιο συμπέρασμα όσον αφορά την TCLT, τούτο δε ως προς τη συνολική έκταση της περιόδου εντός της οποίας διαπράχθηκαν οι παραβάσεις.
- ²²⁸ Ως εκ τούτου, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί κατά το μέρος που αφορά την TCLT.

- 229 Η μερική αυτή ακύρωση δεν ασκεί επιρροή στο ποσό του προστίμου για την καταβολή του οποίου η SCC και η SCTC παραμένουν υπεύθυνες εις ολόκληρον. Ειδικότερα, αντιθέτως προς τα όσα προβάλλουν οι προσφεύγουσες με το υπόμνημα απαντήσεως, η ακύρωση αυτή δεν έχει επιπτώσεις στον συντελεστή του 1,5 με τον οποίο πολλαπλασίασε η Επιτροπή το αρχικό ποσό του προστίμου που καθόρισε για την WWTE προκειμένου να εξασφαλίσει επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα στο πρόστιμο αυτό (σκέψη 423 της προβαλλόμενης αποφάσεως), δεδομένου ότι ο συντελεστής αυτός ορίστηκε λαμβανομένου υπόψη του συνολικού κύκλου εργασιών της SCC, η οποία ηγείται της οικονομικής μονάδας στην οποία ανήκει η WWTE. Αντιθέτως προς όσα επίσης υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες με το υπόμνημα απαντήσεως, η εν λόγω μερική ακύρωση δεν επηρεάζει ούτε και την προσαύξηση του 50% που εφαρμόστηκε, λόγω της διάρκειας της παραβάσεως, στο αρχικό ποσό του επιβληθέντος στην WWTE πρόστιμου (αιτιολογικές σκέψεις 432 και 433 της προβαλλόμενης αποφάσεως). Το γεγονός ότι η ευθύνη για την παράβαση δεν μπορεί να καταλογιστεί στην TCLT είναι παντελώς αδιάφορο για τη διάρκεια της παραβάσεως αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 230 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 3, πρώτο εδάφιο, της ίδιας διατάξεως, το Γενικό Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων.
- 231 Εν προκειμένω, εφόσον η προσφυγή έγινε εν μέρει δεκτή, σύμφωνα με σωστή εκτίμηση των επιδίκων περιστατικών αποφασίζεται ότι οι προσφεύγουσες φέρουν τα δύο τρίτα των δικών τους δικαστικών εξόδων και τα δύο τρίτα των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, η δε Επιτροπή φέρει το ένα τρίτο των δικών της εξόδων και το ένα τρίτο των εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν οι προσφεύγουσες.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση E(2004) 4030 τελικό της Επιτροπής, της 20ής Οκτωβρίου 2004, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] (Υπόθεση COMP/C.38.238/B.2 – Ακατέργαστος καπνός – Ισπανία), κατά το μέρος που αφορά την Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd.
- 2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.
- 3) Η Alliance One International, Inc., η Standard Commercial Tobacco Co., Inc. και η Trans-Continental Leaf Tobacco φέρουν τα δύο τρίτα των δικών τους δικαστικών εξόδων και τα δύο τρίτα των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, η δε Επιτροπή φέρει το ένα τρίτο των δικών της εξόδων και το ένα τρίτο των εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν οι προσφεύγουσες.

Czúcz

Labucka

O'Higgins

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Οκτωβρίου 2010.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς	II - 5336
1. Προσφεύγουσες και διοικητική διαδικασία	II - 5336
2. Προσβαλλόμενη απόφαση	II - 5339
3. Αποδέκτες της προσβαλλόμενης αποφάσεως	II - 5342
Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων	II - 5349
Σκεπτικό	II - 5351
1. Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 5352
2. Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου	II - 5369
Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί της δυνατότητας καταλογισμού στη μητρική εταιρία της ευθύνης για την παραβατική συμπεριφορά της θυγατρικής της	II - 5369
Επί των κριτηρίων που χρησιμοποίησε η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, για να καταλογίσει σε μητρική εταιρία την ευθύνη για την παράβαση που διέπραξε η θυγατρική της	II - 5373
Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου λόγου	II - 5377
Επί της νομιμότητας της μεθόδου που εφάρμοσε εν προκειμένω η Επιτροπή και επί του δευτέρου λόγου	II - 5379
Επί της υπάρξεως οικονομικής οντότητας μεταξύ των προσφευγουσών και της WWTE	II - 5381
Επί της περιόδου που εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996 μέχρι τις 5 Μαΐου 1998	II - 5382
— Επί των καθηκόντων του V. στο εσωτερικό του ομίλου Standard	II - 5385
— Επί των πρακτικών της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTE της 25ης και 26ης Μαρτίου 1996	II - 5387
	II - 5403

— Επί των τηλεομοιοτυπιών που απέστειλε ο πρόεδρος της WWTE στον V. . .	II - 5390
— Συμπέρασμα όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από τις 13 Μαρτίου 1996 μέχρι τις 5 Μαΐου 1998	II - 5391
Επί της περιόδου που εκτείνεται από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης	II - 5393
— Επί της συμβολής του V. στη σύναψη των συμβάσεων καλλιέργειας	II - 5394
— Επί του εγχειριδίου της WWTE	II - 5396
— Επί των πρακτικών της συνεδριάσεως του διοικητικού συμβουλίου της WWTE της 20ής Ιανουαρίου 2000	II - 5397
— Συμπέρασμα όσον αφορά την περίοδο που εκτείνεται από τις 5 Μαΐου 1998 μέχρι την ημερομηνία εκδόσεως της προσβαλλόμενης απόφασης . .	II - 5398
Επί των επιχειρημάτων που επικαλούνται οι προσφεύγουσες προκειμένου να αποδείξουν ότι η WWTE ενεργούσε αυτόνομα στην αγορά κατά την περίοδο εντός της οποίας διαπράχθηκαν οι παραβάσεις	II - 5399
Συμπέρασμα	II - 5400
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 5401